Ազգ

AZG
armenian newspaper

Հոկտեմբեր 12, 1991
Շաբաթ
Եօթնեայ թերթ,
Ա տարի, թիւ 69
գինը՝ 30 կ.

հասցեն՝ Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47
հեռախօս՝ 581841
ֆաքս՝ 562941
տելեքս՝ 243267 SULA SU

Օմոնականները հարձակվեցին ՆԳ ոստիկանների վրա

Հոկտեմբերի 9-ի լույս 10-ի գիշերը ադրբեջանցի օմոնականները Հադրութի շրջանի Սարիշեն գյուղի մոտ հարձակվեցին ԽՍՀՄ ՆԳՆ-ի ներքին զորքերի ոստիկանների վրա: Այդ մասին հաղորդեց Ստեփանակերտի ռադիոն:

Հարձակման հետեւանքով վիրավորվեց երկու զինծառայող: Զորքերի լրացուցիչ ստորաբաժանումների մոտեցումից հետո օմոնականները նահանջեցին:

Հայաստանի Գերագույն խորհրդի նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանը տեղեկացրեց նախագահության անդամներին, որ Ռուսաստանը արդեն դիտորդների ռազմավարական է կազմակերպում, որը Ժելեզնովոդսկում ստորագրված կոմյունիկեի համաձայն կմեկնի Արցախ: ■

«ԱԶԳ»-Ի ՀԱՐՑՈՒՄԸ

Հոկտեմբերի 9-ից 11-ը շարունակվել է «Ազգ»-ի ժողովրդական հարցումը Երեւանի բնակչությանը՝ հանրապետության նախագահական ընտրությունների վերաբերյալ:

Ընթերցողներին հիշեցնենք տրված հարցերը.

I. Ո՞վ կընտրվի հանրապետության նախագահ հոկտեմբերի 16-ին

II. Ո՞ւմ կցանկանայիք, որ ընտրվեր

Ստորեւ բերված աղյուսակում ներկայացված են հարցման ենթարկվածների պատասխանները (տոկոսային արտահայտությամբ)

	Զ. Բալայան I	Զ. Բալայան II	Պ. Հայրիկյան I	Պ. Հայրիկյան II	Ռ. Ղազարյան I	Ռ. Ղազարյան II	Ա. Նավասարդյան I	Ա. Նավասարդյան II	Լ. Տեր-Պետրոսյան I	Լ. Տեր-Պետրոսյան II	Ս. Սարգսյան I	Ս. Սարգսյան II	Դժվար. պատ. I	Դժվար. պատ. II	Ընդամենը
Բանվորներ	1.6	2.1	1.8	2.8	0.1	0.5	1.4	1.9	22.6	19.2	2.4	4.2	2.1	1.3	32.0
ԻՏԱ	0.1	0.5	-	0.3	1.1	1.6	-	0.1	6.1	4.8	0.3	0.7	0.4	-	8.0
Ծառայողներ	1.8	3.3	1.7	2.3	1.6	2.1	1.5	1.7	19.8	16.4	1.2	1.7	1.4	0.5	28.0
Ազատ ձեռներեցությամբ զբաղված անձինք	0.6	0.8	0.4	0.5	-	0.1	0.5	0.7	7.1	6.6	0.8	1.2	0.6	0.1	10.0
Ստեղծագործողներ	0.2	1.5	-	-	1.8	2.3	-	-	3.6	1.8	0.1	0.4	0.3	-	6.0
Թոշակառուներ	2.1	2.2	0.1	0.5	0.2	0.3	-	0.1	4.1	3.6	0.2	0.3	0.3	-	7.0
Ուսանողներ	0.6	0.8	0.8	0.9	0.7	1.0	0.5	0.6	5.0	3.4	0.7	2.1	0.7	0.2	9.0
Ընդամենը	7.0	11.2	4.8	7.3	5.5	7.9	3.9	5.1	67.3	55.8	5.7	10.6	5.8	2.1	100.0

Ինչպես ասում են, մեկնաբանություններն ավելորդ են: Մինչեւ ընտրությունները մնացել է 4 օր:

Ստորեւ ներկայացնում ենք նաեւ մեկ ուրիշ՝ հարցման արդյունք համեմատության հնարավորություն տալու համար

Հայաստանի Գիտությունների Ակադեմիայի Սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնը հոկտեմբերի 7-ից 9-ը մայրաքաղաքում անցկացրեց հասարակական կարծիքի սոցիոլոգիական հարցում, պարզելու համար Երեւանի ազգաբնակչության վերաբերմունքը նախագահական ընտրություններին եւ նախագահի ու փոխնախագահի թեկնածուներին:

Մենք մեր ափսոսանքն ենք հայտնում այն հանգամանքի առիթով, որ երբ սկսեցինք հարցումը, այսօր արդեն ՀՀ նախագահի թեկնածու Զորի Բալայանի ազգանունը չկար թեկնածուների ցուցակում:

Հարցմանը մասնակցել են 1200 հոգի, որից 47,3 տոկոսը՝ տղամարդիկ, 52,7 տոկոսը՝ կանայք, 41,2 տոկոսը՝ բարձրագույն, 58,8 տոկոսը՝ միջնակարգ կրթությամբ: Տարիքային խմբերը այսպիսին են՝ 18-30 տարեկան - 30,8 տոկոս, 30-45 տարեկան - 33,7 տոկոս, 45-60 տարեկան - 21,7 տոկոս, 60 եւ ավ. տարեկան - 13,8 տոկոս:

Հարցվածների 32,5 տոկոսը բանվորներ են, 32 տոկոսը՝ ծառայողներ, 9,4 տոկոսը մտավորականության ներկայացուցիչներ են, 84 տոկոսը՝ ուսանողներ եւ սովորողներ, 12,5 տոկոսը՝ թոշակառուներ, իսկ 5,1 տոկոսը չեն աշխատում:

Այսպիսով, հարցման ընտրանքը ներկայացուցչական է եւ արտահայտում է Երեւան քաղաքի բնակչության կարծիքը այդ օրերին:

Այն հարցին, թե **մասնակցելո՞ւ եք հոկտեմբերի 16-ի նախագահական ընտրություններին**, հարցվածների 92,2 տոկոսը պատասխանել է «այո», «ոչ» է ասել 4,2 տոկոսը, դժվարացել են պատասխանել 3,6 տոկոսը: Այս թվերը խոսում են այն մասին, որ մայրաքաղաքի բնակչությունը մեծ հետաքրքրություն է ցուցաբերում նախագահական ընտրությունների նկատմամբ, եւ հոկտեմբերի 16-ին քվեատուփերի մոտ մեծ ակտիվություն է սպասվում:

Հաջորդ հարցը այսպիսին էր. **նախագահի թեկնածուներից ո՞ւմ եք տալու Ձեր ձայնը.**

1. Պարույր Հայրիկյանին - 11,5 տոկոս
2. Ռաֆայել Ղազարյանին - 3
3. Աշոտ Նավասարդյանին - 1,2
4. Սոս Սարգսյանին - 6,2
5. Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին - 72,5
6. Ոչ մեկին - 2,6
7. Դժվարացել են պատասխանել - 3

Սոցիոլոգիական հարցման երկրորդ մասը վերաբերում է փոխնախագահի թեկնածուներին: Նախագահի յուրաքանչյուր թեկնածուի փոխնախագահի մասին հնարավորություն ունեին իրենց կարծիքը հայտնել միայն տվյալ թեկնածուի կողմնակիցները: Հարցը ձեւակերպված էր այսպես. **հավանո՞ւմ եք արդյոք նրա (թեկնածուի, որին Դուք դեմ եք ընտրել) փոխնախագահին:**

1. Նրանք, ովքեր իրենց ձայնը տալու են Պ. Հայրիկյանին.

1. այո - 55 տոկոս
2. ոչ - 18,8
3. չգիտեմ ով է - 11,3
4. դժվարանում եմ պատասխանել - 14,9

2. Նրանք, ովքեր իրենց ձայնը տալու են Ռ. Ղազարյանին.

1. այո - 45,5 տոկոս
2. ոչ - 2,8
3. չգիտեմ ով է - 40,3
4. դժվարանում եմ պատասխանել - 11,4

3. Նրանք, ովքեր իրենց ձայնը տալու են Ա. Նավասարդյանին.

1. այո - 28,6 տոկոս
2. ոչ - 21,4
3. չգիտեմ ով է - 50
4. դժվարանում եմ պատասխանել - 0

4. Նրանք, ովքեր իրենց ձայնը տալու են Ս. Սարգսյանին.

1. այո - 38,3 տոկոս
2. ոչ - 8,2
3. չգիտեմ ով է - 42,6
4. դժվարանում եմ պատասխանել - 10,9

5. Նրանք, ովքեր իրենց ձայնը տալու են Լ. Տեր-Պետրոսյանին

1. այո - 75,3 տոկոս
2. ոչ - 8
3. չգիտեմ ով է - 10
4. դժվարանում եմ պատասխանել - 7,7

Ռուզան ՄԱՐԳՍՅԱՆ
ՀՀ Գիտությունների Ակադեմիայի Սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնի աշխատակից

AT&T-ով առաջին հեռախոսակապը «Ազգ»-ի հետ

Երեկ, Երեւանի ժամանակով ժամը 18-ին, ՌԱԿ-ի Բոստոնի գրասենյակից AT&T ամերիկյան ընկերության արբանյակային առաջին հեռախոսային հաղորդակցությունը կայացավ «Ազգ»-ի խմբագրության հետ: Շատ հստակ ու հեշտ, ՌԱԿ-ի Բոստոնի գրասենյակի աշխատակիցները, պարզապես հավանելով Երեւանի կողը, միացան մեր խմբագրության հետ եւ շնորհավորեցին Հայաստանի անկախությունը ապահովող միջոցներից մեկի՝ հեռախոսային ուղղակի կապի ստեղծման համար եւ հաջողություն մաղթեցին նախագահական առաջիկա ընտրություններում Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին:

Ավելացնենք, որ AT&T-ի միջոցով արտասահմանի հետ ուղղակի հեռախոսակապի այս միջոցը առայժմ միակողմանի է, մինչեւ որ Հայաստանում տեղադրվեն միջազգային հեռախոսակետերը, որոնք գործելու են Ջրվեժի մոտ մոնտաժված AT&T ընկերության արբանյակային հսկա ցանցի միջոցով՝ ըստ Հայաստանի կապի նախարարության եւ ամերիկյան այդ ընկերության միջեւ կայացած պայմանագրի: ■

Զորակցում են Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի թեկնածությանը

Լիոն-Ֆրանսա

Ռամկավար ազատական կուսակցութեան Լիոնի Միհրան Տէր Սահակեան ակումբը իր ամբողջական նեցուկը կը յայտնէ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանին, յառաջիկայ 16 հոկտեմբերի նախագահական ընտրութեան օայլում յաղթանակ մը տանելու մաղթանքով:

Իր ընտրութիւնը անկասկած խանդավառութեամբ պիտի ողջունուի թէ Հայաստանի եւ թէ սփիւռքի մէջ:

ՌԱԿ Միհրան Տէր Սահակեան ակումբ

Լիոն-Ֆրանսա

Ինչպէս աշխարհի բոլոր թէքէեանցիները, Լիոնի Թէքէեան մշակութային միութեան անդամները ու համակիրները լայն շրջանակը յաջողութիւն կը մաղթեն տիար Լեւոն Տէր-Պետրոսեանին, յառաջիկայ նախագահական ընտրութիւններուն:

Թէքէեան մշակութային միութիւն

Վալանս-Ֆրանսա

Աշխարհի եւ մանաւանդ Հայաստանի քաղաքական իրադարձութիւններով լի այս զգայուն շրջանին զուգադիպող նախագահական ընտրութիւններուն առթիւ, Ռամկավար ազատական կուսակցութեան Վալանս քաղաքի Հրաչ Երուանդ ակումբը կոչ կ'ընէ հայրենի ընտրող ժողովուրդին, որ անայլայլ «Բաց աչքերով» եւ խոհուն իմացականութեամբ իր քուէները կեդրոնացնէ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի վրայ, որպէսզի իր առաջնորդութեամբ Հայաստան աշխարհը ընթանայ քաղաքական հասուն հիմերու վրայ:

ՌԱԿ Հրաչ Երուանդ ակումբ

Հայկական բարեգործական ընդհանուր միութեան հարաւային Ֆրանսայի՝ Նիս, Մարսէյլ, Կարսան, Ավինեօն, Վալանս, Վիէն, Սէն Շամօն, Սէնթ-էթիէն եւ Լիոն քաղաքներու մասնաճիւղերը գնահատելով Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի ազգանուէր գործունէութիւնը զօրավիգ կը կանգնին իրեն եւ կը ցանկան իր յաջողութիւնը յառաջիկայ հոկտեմբեր 16-ի նախագահական ընտրութիւններուն:

ՀԲԸՄ-ի հարաւային Ֆրանսայի մասնաճիւղեր

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Հարավսլավական բանակը խոստացավ մեկ ամսից հեռանալ Խորվաթիայից եւ փոխարենը խորվաթական ջոկատներից պահանջեց վերացնել բանակային բարաքների շուրջ խորվաթ ջոկատների կողմից հաստատված պաշարումը: Երկու կողմերի միջեւ տեղի ունեցած բանակցությունների ընթացքում արծարծվեց Խորվաթիայում ապրող սերբ փոքրամասնության համար քաղաքական արդար պայմաններ ստեղծելու հարցը:

Իսրայելի բնակեցման նախարար Արիել Շարոնը հայտարարեց, թե ինքը ընտրապայքար է մղելու վարչապետի պաշտոնի համար, դատապարտելով իր կառավարության քաղաքականությունը պաղեստինյան ինքնավարությունը զիջելու գործում, այն գտնելով խիստ անբավարար: Մյուս կողմից, Երուսաղեմի արեւելյան մասում արաբ բնակիչներից խլված 6 բնակարանների հրեա բնակիչները հայտնեցին, թե մամուլը նախապես տեղյակ էր պահել իրենց այդ քայլի մասին:

Կուբայի կոմունիստները հինգշաբթի օրը սկսեցին իրենց համագումարի աշխատանքը, նպատակ ունենալով միակուսակցությունը պահպանել երկրում:

Դաշնակից վերջին զորախմբավորումները հեռացան հյուսիս-արեւելյան Թուրքիայից, ավարտած համարելով հյուսիսային Իրաքում քուրդ ազգաբնակչության անվտանգությունը երաշխավորելու 6 ամիսների պայմանաժամը:

Պերես դե Կուելյարը հայտարարեց, թե ընդամենը 528.5 միլիոն դոլլար է մնացել Միացյալ Ազգերի կազմակերպության գանձարանում, որ բավարար է մինչեւ առաջիկա ամիս հոգալու ՄԱԿ-ի ծախսերը:

Նախագահ Նաջիբուլլահը հայտարարեց, որ իր բանակներին հաջողվեց 2 շաբաթ տեւած պաշարումից հետո ազատագրել իր ծննդավայր քաղաք Գարդեզը: Իրենց հերթին, աֆղան մարտիկները ընդունեցին, որ բազմաթիվ զոհեր են տվել կռիվների ընթացքում:

Ամերիկյան պետդեպարտամենտի բարձրաստիճան մի պատասխանատու երեքշաբթի, հոկտեմբերի 8-ին Վաշինգտոնում հայտարարել է, թե Միացյալ Նահանգները բողոք է հայտնել Երուսաղեմի կառավարությանը հոկտեմբերի 4-ին իսրայելյան F-15 կործանիչների կողմից Իրաքի օդային տարածքը խախտելու կապակցությամբ: Ըստ ABC հեռուստաալիքի, իսրայելական ինքնաթիռները թռել են նաեւ Լիբանանի, Սիրիայի, Սաուդյան Արաբիայի եւ Եգիպտոսի վրայով: Իրաքի արտգործնախարար Ահմեդ Հուսեյն Ալ-Խոդեյրը բողոքի նամակ է հղել ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Պերես դե Կուելյարին: Ըստ այդ նամակի, իսրայելական չորս F-15 ինքնաթիռ գածր թռիչքով կտրել են սիրիա-իրաքյան սահմանը, այնուհետեւ ինը հազար մետր բարձրությամբ անցել Իրաքի վրայով, նորից իջել՝ այս անգամ սաուդյան սահմանը կտրելու նպատակով: ■

Մեծ յոթնյակը կօժանդակի ԽՍՀՄ-ին

Զարգացած արդյունաբերական յոթ մեծ երկրների ֆինանսական նախարարները եւ կենտրոնական բանկերի ղեկավարները Թաիլանդի մայրաքաղաք Բանգկոկում հոկտեմբերի 10-ից սկսած ժողով են գումարել՝ օրակարգում ունենալով Խ. Միությանը տնտեսական օժանդակություն ցույց տալու հարցը, որի արտաքին պարտքը ներկայումս գնահատվում է 70 միլիարդ դոլլար:

Սպասվում է, որ խորհրդային մի պատվիրակություն եւս կժամանի՝ մասնակցելու ժողովին:

70 միլիարդ դոլլարը շատ մեծ գումար չի համարվում բնական մեծ հարստություններ ունեցող երկրի համար, սակայն գահավիժող խորհրդային տնտեսությունը չպիտի թույլ տա, որ Մոսկվան կարողանա վերադարձնել այն 5 միլիարդ դոլլարը, որ նա պարտավորվել էր վճարել իր պարտքի դիմաց առաջիկա երեք ամիսներին:

Վերջերս Միացյալ Նահանգները երկուսուկես միլիարդ դոլլարի վարկ էր տրամադրել, որպեսզի ԽՍՀՄ-ը կարողանա սննդամթերք գնել: Նույնքան գումար տրամադրել են Եվրոպական համայնքի անդամները: Ճապոնիան ֆինանսական օժանդակությունը պայմանավորել է Խ. Միության հետ ունեցած հողային հարցի քննարկման հետ: ■

digitised by A.R.A.R.@

Առջեւում ձմեռ է

Հանրապետությունում տնտեսական սուր ճգնաժամը հանգեցրել է կենսական գրեթե բոլոր միջոցների, այդ թվում վառելիքաէներգետիկ պաշարների կտրուկ իջեցմանը: Գալիք ձմռանը եւ հետագա տարիներին ընտեղծված կացությունից դուրս գալու համար կառավարությունն ուղիներ է որոնում: Այդ մասին է պատմում մեր աշխատակցի զրույցը կառավարության վառելիքաէներգետիկ համալիրի բյուրոյի գլխավոր մասնագետ Նիկոլայ Գրիգորյանի հետ:

– Այո, ծանր ձմեռ է սպասվում մեզ: Էներգամիջոցների մեծ մասը ներմուծում ենք Խորհրդային Միության տարբեր հանրապետություններից: Սակայն մատակարարումը խաթարվել է, եւ կիսատ-պռատ ենք ստանում վառելանյութերը: Մինչեւ հիմա 700 հազար տոննայի դիմաց ստացել ենք ընդամենը 300 հազար տոննա մազութ: Անհրաժեշտ է 20 միլիոն խորանարդ մետր գազ, կմատակարարվի կեսը: Տարեկան ծախսում ենք կես միլիոն տոննա քարածուխ, ստացել ենք 200 հազար տոննա: Հիեցնենք, զուգե եւ բավարարի մազութի եղած պաշարները: Սակայն ամռանը գազի պակասը մեզ հարկադրեց օգտագործել մազութը:

Մեծ հույսեր չենք կապում նաեւ մեր ջերմակայանների եւ հիդրոէլեկտրակայանների հետ: Ջերմակայանները չեն կարող արտադրել շատ էլեկտրաէներգիա, որովհետեւ աշխատում են գազով ու մազութով:

– Ձմռան համար պարզորոշ ի՞նչ միջոցներ են ձեռնարկվել կառավարության կողմից:

– Ինչպես տեսաք, դեռ ապահովված չեն հիմնական վառելանյութերի անհրաժեշտ պաշարները, բայց դանդաղորեն եւ անկանոն շարունակում են համալրվել: Հույս ունենք, որ համալրումն ավելի մեծ կլինի, երբ կկնքենք տնտեսական պայմանագրեր Ռուսաստանի եւ Ղազախստանի հետ: Այնուամենայնիվ, չկան կայուն երաշխիքներ, որ ձմռանը կանոնավորապես կմատակարարվի վառելիքը: Ուստի այսօրվանից ձեռնամուխ ենք եղել 90 օրվա մազութի կուտակման համար բաքերի պատրաստմանը: Գազի կուտակման համար եւս հասկացրել ենք 220 միլիոն խորանարդ մետր տարողությամբ ստորգետնյա հորեր (Աղի Հանք): Քարածխի հայթայթումն ու վաճառքը հեշտացնելու, արդյունավետ դարձնելու նպատակով ստեղծում ենք մասնագիտացված մի կազմակերպություն, որը «Հայկոոպի» եւ առեւտրի նախարարության փոխարեն կկատարի նույն աշխատանքը: Ջեռուցման ընթացքում վառելիքն ստանալու դեպքում ընտրված ենք լինելու էլեկտրաէներգիա մատակարարել հովհարային գրաֆիկով, ինչպես անում ենք հիմա: Ծայրահեղ դեպքում, երբ վերջնականապես կպառվեն ներմուծվող էներգառեսուրսները, հարկադրված կլինենք Սեւանի եւ Հրազդանի կասկադները գործարկելու համար բաց թողնել լճի ջրերը:

Մյուս կարեւոր հանգամանքը: Կառավարական խորհրդակներից զատ տեղերում ձեռնարկումները եւս սկսել են հորիզոնական ճանապարհով ներմուծել քարածուխ: Այսպես՝ Մասիսի եւ Սպիտակի ձեռնարկումները պայմանագրային գներով ձեռք են բերում, վաճառում բնակչությանը:

– Ձմռանը էներգամիջոցները բաշխելիս առաջնությունը ո՞ր հիմնարկներին եք տալու:

– Անհրաժեշտ է՝ կոմունալ-սպասարկման: Այսօրվանից հենց այդ ոլորտի մարդիկ գընում են ոռոճակի քայլերի: Կապի նախարարությունը, «Հայ բոյնարդ», «Երեւանհաց» արտադրական միավորումները խիստ անհրաժեշտության դեպքում էլեկտրական հոսանք ստանալու նպատակով ձեռք են բերել դիզելային ագրեգատներ: Այդ գործում նրանց ընդառաջ է գնում «Հայէլեկտրամեքենա» արտադրական միավորումը: Նման ագրեգատներ անհրաժեշտ են նաեւ առողջապահության նախարարությանը, սակայն վերջինս դանդաղորեն է ձեռք բերում:

– Այդ ընթացքում հարկավ կվատթարանա սոցիալապես անապահով ընտանիքների վիճակը:

– Առայժմ մշակված կարգով զեղչված գներով քարածուխ ենք բաշխելու նրանց. խոսքը վերաբերում է թոշակառուներին, հաշմանդամներին, գյուղական ուսուցիչներին, մյուսներին: Հետագայում նրանց կբաշխենք նաեւ այլ էներգամիջոցներից:

– Այժմ կենսամիջոցների, նաեւ էներգամիջոցների պակասը հաճախ բացատրում են կենտրոնի բռնատիրությամբ, մեր հարեւանների կողմից կազմակերպված շրջափակումներով: Որքանո՞վ է հիմնավոր նման մեկնաբանությունը:

– Երեւակայնք, դա հենց այնպես չի ասված:

Պարզից պարզ է, որ Հայաստանը աղքատ է վառելիքահումքային պաշարներով: Մեզ, օրինակ, տարեկան անհրաժեշտ է 10 միլիոն տոննա պայմանական վառելիք, բայց ունենք ընդամենը 60 հազար տոննա (փայտ, էլեկտրաէներգիա, աթար):

Ուստի եւ մեծ հույս ենք կապում ներմուծման, ասել է թե մատակարարման հետ: Ներկայումս շրջափակման հետեւանքով ճանապարհին է մնացել 10 հազար տոննա բենզին, 50 հազար տոննա մազութ, 8 հազար տոննա դիզելային վառելանյութ:

– Գործին, անկասկած, կօգնի վառելիքային հումքի նոր հասցեատերեր գտնելը:

– Հարեւան Իրանի հետ առեւտրա-տնտեսական կապերի մեջ մտնելը կառավարության այսօրվա մտահոգության առարկան է: Այնտեղից առանց տարանցումի (տրանզիտի) կարող ենք ներմուծել գազ, նավթ եւ նավթամթերքներ, մի առավելություն, որից այժմ զրկվում ենք հարեւան հանրապետություններով էներգահումքը փոխադրելիս: Դժվարը միայն այն կլինի, որ ստիպված կլինենք Իրանից ապրանքները գնել համաշխարհային գներով: Իսկ դա կատակ բան չէ: Մեկ տոննա նավթը, որ Խորհրդային Միությունում ձեռք ենք բերում 60 ռուբլով, մեր հարեւանից կգնենք 120 դոլլարով: Ներկայումս անմիջական կապերի մեջ ենք մտնել միութենական հանրապետությունների հետ:

– Մատակարարումը բարելավելու նպատակով ինչպիսի՞ փոփոխություններ կարելի է մտցնել միջհանրապետական պայմանագրերում:

– Միջազգային իրավունքին համապատասխան, պայմանագրերում պետք է մտցնել այնպիսի կարգ, որով ապահովում են ապրանքների տարանցումային փոխադրման, բեռնման-բեռնաթափման կայուն երաշխիքներ: Շուտով Ռուսաստանը պայմանագիր է կնքելու Հայաստանի հետ: Այդ փաստաթղթի առաջին եւ կարեւոր պահանջը պետք է լինի այն, որ էներգավառելիքային միջոցները Վրաստանի եւ Ադրբեջանի տարածքով փոխադրելիս կրի պարզորոշ պատասխանատվություն հիշյալ ապրանքները անվնաս եւ ժամանակին տեղ հասցնելու համար:

– Իսկ ի՞նչ փոփոխություններ են ըստացվում հանրապետության վառելիքաէներգետիկ համակարգում:

– «Հայէներգո» արտադրական, Նավթի եւ նավթամթերքների առեւտրա-արտադրական, «Հայարդգազ» արտադրական միավորումները եւ «Հայկոոպ» վարչությունը մինչեւ հիմա զբաղվում են էներգետիկ միջոցների հայթայթումով եւ վաճառքով: Անկախության անցնելուց հետո հիշյալ միջոցների մատակարարումը կենտրոնացնելու նպատակով կստեղծվի կազմակերպություն: Թե ինչպիսի կարգավիճակ պետք է ունենա այն, կորոշի խորհրդարանը:

– Ապագայում էներգիայի պակասը կարո՞ղ են արմատապես վերացնել էլեկտրաէներգիայի ոչ ավանդական աղբյուրները:

– Ներկայումս Հայաստանի գիտատեխնիկական միտքն ի վիճակի չէ օգտագործել արեւի եւ քամու էներգիան: Նույնիսկ բարձր զարգացած երկրներում էներգիայի ընդհանուր ծավալում չնչին է ոչ ավանդական աղբյուրներից ստացվող էներգիայի բաժինը: Արեւային հավաքիչները (կոլեկտորները) կանոնավորապես գործում են Զարքախի հանգստավայրերի դպրոցում եւ Սեւանի ազգային պարկում: Իսկ քամու ընդամենը մեկ հողմակայանը գործում է Արագածում: Ապագայում այս գործում վճռական խոսք ունեն ասելու Երեւանի պետհամալսարանն ու պոլիտեխնիկական ինստիտուտը, «Հայէներգո» արտադրական միավորումը եւ Հոսանքի քիմաղբյուրների համամիութենական գիտահետազոտական ինստիտուտի հայկական մասնաճյուղը:

Զրույցը վարեց Մ. ՂԱԶԱՐՅԱՆԸ

Կանգ առ եւ խորհիր

Խորհրդածություններ ընտրություններից առաջ

Վարսուն-յոթանասունական թվականներին քիչ մարդիկ էին հավատում Հայաստանի ինքնուրույն ապագային: Վաթսուն-յոթանասունական թվականներին այդ մարդկանց համարում էին վտանգավոր, ամենաքիչը՝ խելագար: Այդ մարդիկ եւ նրանց հարող շրջանակները պատրաստ էին ամեն ինչ զոհել հանուն այսօրվա հնարավորությունների: Թաքուն փայփայում էին հանուն հայրենիքի ազատության մեռնելու երազանքը: Բոլոր հայրենասերներ կամ ազգայիններ կոչվածները ոգեղեն մղում ունեին մեկն առ մյուսը:

Սակայն, երբ իրական պայմաններ ըստեղծվեցին ինքնուրույնության հասնելու, սեփական ձեռքերով հայրենիք կռելու, ի հայտ եկան իրարատյաց, երբեմն դիմացինին ոչնչացնելու աստիճանի, հակասություններ:

Ինչի՞ ծնունդ են սրանք, մարդկային փառամոլությա՞ն, բերի մտքի՞, միեւնույն նպատակին հասնելու ուղիների բազմազանությա՞ն, թե՞ գաղտնի ծառայությունների ծրագրված հրահրումների՝ դժվար է ասել: Երեւի բոլորը միասին: Երբ հայացք ենք նետում անցյալին, նայում կողքներս՝ նույն պատկերն է: Յուրաքանչյուր սերունդ նախորդից ոչինչ չի սովորում, զեթ քաղաքականության ասպարեզում: Նա կրկնում է նույն սխալները եւ արժանանում նույն հատուցմանը:

Նման դեպքերում անցյալին մասնացույց անելը, ողջախոհության կոչերը գրեթե անիմաստ են թվում:

Անիմաստ է թվում նրեկվա գաղափարակից ու բարեկամ, այսօրվա զրեթե ոխերիմ հակառակորդներին ասել՝ basta! բավական է: Ի՞նչ է ձեր ուզածը: Հանուն ի՞նչ «վեհ» գաղափարի եք սուր ճոճում: Եթե երեկ մի կողմին մեղադրում էին ծայրահեղության, արկածախնդրության, մյուսին՝ պահպանողականության եւ տիրապետակության մեջ, ապա այսօր օրվա պատարագների վրան դաջված միջինն է, որին այլ դեպքերում ոսկյա ենք անվանում: Ի՞նչ է, ամեն ինչ վատ է սոսկ այն պատճառով, որ ինքնե՞րս չենք անում:

Քարոզի է նմանվում: Այո՛, ուզում ենք որպես քարոզ էլ հնչի: Միայն ոչ խրատատուի, ուսուցանողի, այլ ներսի մարդու ցավով ուզում ենք բացականչել. կեցե՛ք, բոլորիդ էլ իշխանության հերթ կհասնի: Այսօր ճակատագիրը վիճակ է զցել, որ այս փառանգը լինի, մի հարվածեք նրան: Չթույլատրված հնարքներ մի օգտագործեք: Առանց այն էլ կյանքը ծանր է, ժողովրդի՛ կյանքը, հանուն որի լծվել ենք պայքարի: Գեթ եղածը մի քանդեք, մի սոված բերանին մյուսն էլ ավելացրեք: Գաղափարի կռիվ չէ, ոչ, համոզված եմ, ոչ էլ քաղաքական մի այլ ընտրության: Իշխանության գլուխ գըտնըվող որեւէ մեկին կյանքը ստիպելու է նույն քայլերը կատարել: Միայն մեկը անվարժ կամ ավելորդ ինքնավստահությամբ, մյուսը՝ հանգիստ, լուրջ ու կշռադատված:

Եթե նույնիսկ չասենք, որ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ունակություններով, պատրաստվածությամբ, շարժունով նախընտրելի է, նա մի իրական ու զորավոր առավելություն ունի. դա երեք տարիների ամբարած փորձն է, պետական մարդու փորձը՝ կյանքով հավաստված: Համոզված ենք, որ մյուսները նույն պայմաններում պակաս չէին լինի: Սակայն, կրկնում ենք, նրան է բախտ վիճակվել գլխավոր դերը խաղալու, թող հակառակությունը եւ ընդդիմությունը ծառայի նրան առավել զգաստացնելուն եւ կշռադատված լինելուն:

Ընդդիմությունը, ինչ գույնի էլ լինի այն, համոզված եմ, որ չի հաղթելու: Սակայն այն կարող է արժենալ անապահով վիճակ, գերլարված ջղեր եւ, աստված մի արասցե, կյանքեր: Ավելին չի լինելու, անհնար է:

Սրանից է, որ կոչ ենք անում խուսափել: Կանգ առնել մի պահ ու խորհել: Դուրս գալ անձնականից, կուսակցականից եւ շիտակ նայել երկրին, ժողովրդին: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը վաղը մենակ չի իշխելու, բոլորս լինելու ենք կամ նրա կողքին, կամ դիմաց: Մի մարդ մենակ երկրի բախտ չի վճռում. առասպել է:

Հետեւաբար, Հայաստանի վաղվա վիճակը բոլորիս պատասխանատվությունն է:

Գայանե ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

«Ավիացիան գտնվում է մարտական վիճակում»

Մեր սեփական թղթակից Գայանե Աճիկյանը զրույց ունեցավ «Հայկական ավիաուղիներ» ավիաընկերության գլխավոր տնօրեն Հովհաննես Երիցյանի հետ

– Ի՞նչ վիճակում է գտնվում այսօր հայկական ավիացիան:

– Արդեն 24-րդ օրն է Հայաստանը ոչ մի գրամ ավիացիոն վառելիք չի ստացել: Ունեցել ենք մի քիչ պահեստավորված, որն ընդամենը 10 օր ենք օգտագործել: Ի՞նչ ենք անում, որպեսզի գոնե Մոսկվայի հետ մեր կապերը պահպանենք: Օրական մեկ թռիչք Մոսկվա իրագործվում է, այսպես ասած, մեր ընկերական կապերի միջոցով: Զանգահարում ենք Ռոստով, այնտեղից զանգահարում են Մինվոդի եւ այլն: Երեւանից ինքնաթիռը թռչում է Մինվոդի, որպեսզի այնտեղ լիցքավորվի եւ հասնի Մոսկվա: Սա ահավոր ծանր երեւույթ է: Այսօր մեր ավիացիան գտնվում է իսկական մարտական վիճակում: Վերջին երկու տարում մենք կռփվել ենք այդ իրավիճակում, բայց այսօր այնպիսի մի մարտ է, որ թշնամին քողարկված է: Ես թշնամի եմ անվանում Վրաստանի բոլոր այն ուժերին, որոնք արգելում են, որ գնացքները Հայաստան մտնեն: Այսօր մեր ավիատորները մեծ գործեր են կատարում: Մեր կառավարությունն ի վիճակի չէ որեւէ հարցում օգնել: Այս երկու տարվա ընթացքում շատ հարցեր են եղել, որ ավիատորները իրենց ջանքերով են լուծել: Երեւի հիշում եք, որ Իլ-76 ինքնաթիռով անցած տարի 1500 տոննա վառելիք բերեցինք Ուկրաինայից: Բայց այսօր նման հնարավորություններ չկան: Մեր անկախության ճանապարհը շատ խոչընդոտներ է ունենալու: Սեպտեմբերի 21-ը ոսկոր դարձավ շատ-շատերի կոկորդում: Սա, իհարկե, մեծ խմբավորումների, պետական ուժ ունեցող մարդկանց թշնամությունն է մեր ազգի դեմ: Երբ ես վերջերս գնացի Մոսկվա, երբ առաջ դռները բաց էին իմ առաջ, այս անգամ կիսաբաց էին: Ոչ մեկից հնարավոր չէ օգնություն խնդրել: Ասում են՝ *«դուք ազատ երկիր եք»:*

– Ինչպիսի՞ն պետք է լինի անկախ հանրապետությունում հայկական ավիացիայի դերը:

– Ես միշտ էլ կողմնակից եմ եղել հայ ժողովրդի անկախությանը: Բայց հայ ժողովուրդը չի կարող անկախ ավիացիա ունենալ: Եթե մենք ունենայինք մեր ավիացիոն գործարանները եւ այլն, ունենայինք տնտեսության տեսակետից հսկա ուժ, մենք կարող ենք անկախ լինել: Բայց այսօրվա վիճակով, որպեսզի ինքնաթիռը բարձրանա օդ, հարկավոր է 1240 գործողություն: Մեր հանրապետությունում կատարվում է ընդամենը 13 գործողություն, մնացածը դրսից է ապահովվում: Ավիացիան պետք է լինի միացյալ, օգտագործի միացյալ օրենքներ: Այսօր, երբ մենք անկախություն ենք հռչակել եւ հայտարարել, որ հանրապետության ամբողջ տարածքում գտնվող սեփականությունը պատկանում է հանրապետությանը, շատերը դա ճիշտ չեն ըմբռնում: Ես առիթների բերումով մեր հանրապետության ղեկավարությանը ասել եմ, որ հայկական ավիացիան այլ տեսակ պետք է լինի: Բնականաբար, այն պետք է ծառայի հայ ժողովրդին, բայց պետք է կարողանանք գտնել ճիշտ ճանապարհը:

Այսօր շատ ուժեր խեղդում են մեր ավիացիան: Ինձ ամենեւին դուր չի գալիս մըյուս հանրապետությունների դիրքը մեր նըկատմամբ: Դիմել ենք Ուզբեկստանին, Ռուսաստանին, Ուկրաինային, որ գոնե երբեմն իրենք իրենց ինքնաթիռներով բերեն մեր ժողովրդին: Նրանք, իհարկե, մերժում են: Այսօրվա ծանր վիճակը չեմ կարող համեմատել երբեւիցե ստեղծված, արդեն այս երկու տարում սովորական բան դարձած, վիճակների հետ: Սարսափելին այն է, որ չենք տեսնում ելքը: Պարզապես մի բան գիտեմ, որ հարկավոր է վարել ճիշտ տնտեսական քաղաքականություն: Շատերը մեղադրում են Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին, որ նա ուզում է տնտեսական կապերի մեջ մնալ: Ես այդպիսիներին անվանում եմ վատ ուղեղներ: Որովհետեւ, եթե այսօր մենք տնտեսական կապեր չունենք, մենք երեխայի բարուրի մեջ կխեղդենք: Երբ ես Մոսկվայում վարչապետի առաջարկով պնդում էի, որ պետք է սեփականացնենք ավիացիան, հանդիպումներից մեկի ժամանակ Սիլաեւն ինձ ասաց. *«Հայ ժողովուրդը միշտ մեծ է եղել, ի՞նչ է կատարվում այսօր ձեզ հետ»:* Եթե այսօր մենք սեփականացնենք մեր ավիացիան, կունենանք ընդամենը մոտ մեկ միլիարդի սեփականություն: Իսկ ուրիշ հանրապետություններ մի քանի տասնյակ միլիարդի:

digitised by A.R.A.R.@

Պրեզիդենտական մրցավազք, թե ընդդիմության տենդ

Պրեզիդենտ բառը օգտագործեցինք գիտակցաբար, որովհետեւ այն ունի նաեւ հոգեբանական լիցք, ավելի գայթակղիչ է, քան *նախագահ* բառը, եւ մրցավազքի ելած թեկնածուների ականջին ախորժալուր: Փաստն այն է սակայն, որ այս փոքրիկ, ափաչափ Հայաստանը վերածվել է բազում վազքուղիների՝ առանց իսկ հաշվի առնելու երկրի լեռնային անհարթությունը, որովհետեւ մտահոգողը երկրի ժողովրդի ճակատագրի անհարթությունը չէ: Փառքի ուղին պատկերացվում է սալահատակված, ինչ փույթ, թե միշտ չէ, որ վազորդի արժանիքներով ու կարողությամբ: Կարեւորը վազելն է, վազքի պատրանքը, որովհետեւ սկզբունքը մեկն է՝ *խանգարել հավանական դափնեկրին*, որի դափնիները հյուսված են ժողովրդական մեծամասնական համակրանքից, քաղաքական հավասարակշռությունից, ազգային անսակարկ նվիրումից, կուռ տրամաբանությունից եւ, որ պակաս կարեւոր չէ այս պարագային, մաքուր հայերեն լեզվից: Գերագույն խորհրդի վերջին շաբաթների նիստերը հաստատեցին *խանգարելու սկզբունքի* գոյությունը: Թե չէ, ինչով բացատրել ճեմերից, էկրանի վրա ու մամուլում տարվող խաչակրաց արշավանքը Գերագույն խորհրդի նախագահի դեմ: Այլեւս զգացմունքներն էլ չեն թաքցվում, կիրքը դարձել է տիրապետող, իսկ դա շատ բարացուցական է, ուրեմն *առկա է անելանելի, ջղաձիգ վիճակ, այն հաստատ համոզումից, որ անցանկալին ընտրելի է*: Բայց ինչու՞ անհագնացող այս թույնն ու անհանդուրժողությունը՝ պատված «ժողովրդավարության եւ արդարացի քննադատության» թափանցիկ շղարշով: Կա գիտակցությունը պայքարի անհաջողությա՞ն (ազնիվների մեջ՝ նաեւ անարդարացիության), թե փոխվեցին Կրեմլի տերերը, եւ բոլոր քարտերը խառնվեցին իրար: Մամուլին հետեւող ընթերցողը, անզեն աչքով էլ կնկատի, որ հեղաշրջումից հետո ջղաձգությունը օրըստօրե աճեց: Թերեւս նաեւ այն պատճառով, որ ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի նիստում եւ համագումարում ունեցած ելույթներից հետո շեշտակիորեն բարձրացավ Հայաստանի Գերագույն խորհրդի նախագահի միջազգային ռեյտինգը:

Զարմանալի ազգ ենք: 150 միլիոնանոց լայնարձակ Ռուսաստանում գտնվեցին ընդամենը 6 թեկնածուներ, որոնցից հինգին խզկել էին հեղաշրջման հեղինակներն իրենց «զոհի» հետ միասին, եւ ահա մենք եւս մաղվել-հրաժարվելուց հետո ունեցանք 6 թեկնածու: Փաստի մեջ սարսափելի ոչինչ չկա եւ պետք չէ ողբերգականացնել երեւույթը, երբ նկատի չունենանք, որ 6 քաղաքական գիծ ու ծրագիր չկա, 6 կողմնորոշում ու հակընդդեմ հոսանք չկա, ազգի փրկության 6 ուղի չկա: Կա ընդամենը քաղաքական երեք գիծ, ավելի ճիշտ՝ մի եռանկյունի, որի երկու թեւերը արդյունքում հանգում են իրար, եւ ըստ էության ունենք ընդամենը, ցավալի է, բայց փաստ, այլեւս չընդհատվող զուգահեռ: Պարզենք: Եռանկյունին է Լեւոն Տեր-Պետրոսյան, Պարույր Հայրիկյան եւ Սոս Սարգսյան (որ հստակ քաղաքական հաշվարկով եւ համաձայնեցված փոխարինեց Վազգեն Մանուկյանին), զուգահեռն է՝ Լեւոն Տեր-Պետրոսյան – Սոս Սարգսյան: Անշուշտ, դժվար ըմբռնելի է, թե ինչպես իրենքիրեն նախագահ զգացող Պարույր Հայրիկյանը տեղի կտա, բայց արդեն ինչեց նրա հրաժարականի սպառնալիքը՝ իր հետ տանելով նաեւ Աշոտ Նավասարդյանին: Զորի Բալայանը նույնպես արդեն կարող է հրաժարվել, քանի որ հաստատեց իր կամքը եւ գրանցվեց: Ղարաբաղցիների այն ձայները, որ պիտի խլեր, կարող է զիջել Սոս Սարգսյանին, որպեսզի մեծանա դաշնակցության ազդեցության դաշտի պատրանքը: Հուսով եմ, խաղը ազնվորեն մինչեւ վերջ կհասցնի Ռաֆայել Ղազարյանը՝ պարկեշտ գիտնականը, որը ստիպված էր հայտարարել, որ իր առաջադրման հիմնական լծակը «ալտերնատիվ» լինելն է, ուրեմն եւ կտանի ալտերնատիվի իր դերը, նա փառամոլ չէ եւ դժվար թե ծանր տանի պարտությունը, միայն թե, նրանից շուտ սպառվեր հրապույրից եւ կանգներ իր զինակիցների եւ հավատակիցների կողքին, որոնց հետ կիսեց բանտի դառնությունները:

Հետեւաբար, ընտրապայքարի առանցքը մեկն է՝ ՀՅԴ – Սոս Սարգսյան եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյան – ՀՀՇ: Ահա պատնեշի երկու կողմերը: Առաջինը ինքնահաստատման օրինաչափի տենչից՝ ընդդիմության տենդի մեջ է, երկրորդը՝ ինքնահաստատման տենդից՝ ինքնարտահայտման տենչի մեջ:

Ժողովուրդը ինքն է որոշելու՝ ի՞նչ է պետք իրեն վաղը, *ընդդիմության տենդ*, որով պայքարը կարող է վերածել անկանխատեսելի իրադրության (դրա դառը փորձը Սփյուռքում ունենք բազմիցս), թե *ինքնարտահայտման տենչ*, որով ավելի զգոն ու շրջահայաց դարձած քաղաքական ղեկավարությունը հավատարիմ ազգի տեսիլքին՝ անկախության գաղափարականին, քայլ առ քայլ, երբեմն ընկրկելով ու նաեւ սխալվելով, բայց հաստատակամ ու համազգային մտահոգություններով առայժմ այս ոչ միացյալ Հայրենիքը դուրս կբերի այս անկեղ վիճակից՝ դառնալու համար ցանկալի Միացյալի միակ հիմքը տնտեսապես, մշակութապես եւ քաղաքականապես:

Այստեղ ափսոսում ես միայն, թե ինչու համաժողովրդական ճանաչման արժանացած լավ դերասանն ու ազնիվ հայը համաձայնվեց զոհ դառնալ այս խաղին, նեղացնել իր արդարորեն վայելած փառքի սահմանները: Սոս Սարգսյանին առաջադրողները գիտեին, չէին կարող չիմանալ, որ չի ընտրվելու, բայց ընդդիմությանը պետք էր ժողովրդականություն վայելող անձ, որը կճեղքի ժողովրդի ուշադրությունը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանից, որի հետ, ի դեպ, Սոս Սարգսյանը հանդես էր գալիս միտինգներում առանց բացարձակ գաղափարական տարաձայնության: Ուրեմն պարզապես կատարված է հոգեւոր սպեկուլյացիա: Եվ ահա ինքնարդարացման համար մեծանում է քարոզչությունը. հայաստանցին ամեն քայլափոխի հանդիպում է սիրված դերասանի ժպտուն դեմքին ու խոհուն աչքերին: Ժողովուրդը իմաստուն է այնքան, որ 1988 թվականի հուլիսյան դառը օրերին սրամտեց «*պերեստրոյկայի ծիծեռնակների*» մասին, եւ ահա այսօր սրամտում է կրկին. «*Հայ հեղափոխական դաշնակցությունն ուզում է Երեւանի շենքերը պաստառապատել («ապրոյ անել») դրսից*». սա, ինչքան էլ տխուր, ըսպառիչ գնահատական է, առաջին հերթին՝ ընդդիմության գործունեությանը:

Ընդդիմությունն ունի հարցի իր քաղաքական բացատրությունը, իսկ դա ավելի սարսափելի է: Իբրեւ թե կարեւորը ընտրելը չէ, կարեւորը պայքարն է, եւ երկրորդ՝ կարեւորը անձը չէ, այլ թե ո՛վ է կանգնած նրա ետեւում, այս պարագային՝ ՀՅԴ-ն: Ուրեմն առաջադրված խնդիրը հակադրվելն է, ինչ գնով եւ ինչպես՝ կարեւոր չէ: Երկրորդ, երբ նույնիսկ Սոս Սարգսյանը ընտրվի, լավագույն դեպքում անգլիական թագուհի է լինելու, եւ երկիրը ղեկավարելու է կուսակցությունը, որ նույնն է՝ Բյուրոն, այսինքն՝ դասական մոդել՝ *կուսակցություն եւ կուսակցական ապարատ*, եւ անշուշտ, երբ կադրերը դեռ չեն հասունացել Հայաստանում (*օրինաչափ է, դպրոց չկար*), ապա Սփյուռքում 70 տարիների փորձ ունեցողներ կան (այլ երկրներին ծառայելու, բայց ոչ Հայաստանին՝ Հայաստանում): Ահա թե ինչու չի կարող ընտրվել, պետք չէ, որ ընտրվի Սոս Սարգսյանը, որովհետեւ չի ունենալու անհատականություն, չի վճռելու ոչինչ, այլ կատարելու է հրահանգը մի մարդու, մի խումբ մարդկանց կամ մի կուսակցության: Ոչ մի կուսակցություն ժողովուրդ չէ, այլ՝ ընդամենը ժողովրդի մաս, Հայաստանի պարագային ՀՅԴ իրավունք ունի հավակնելու Հայաստանի իշխանության այն մասին միայն, որ այսօր իր տարածաչափն է, իսկ ապագայում կարող է ունենալ անսահման: Ազգը պետք չէ բաժանել երկու մասի՝ դաշնակցական եւ ոչ դաշնակցական: Առավել եւ ոչ դաշնակցականներին նույնպես բաժանել երկու մասի՝ համակիրներ եւ հակադաշնակցականներ: Դադար տվեք մի պահ ու նայեք պատմության այն կողմում իշխանության կողքին կանգնածներին. փոքրամասնությու՞ն են, ազգադավնե՞ր, թե՞ ազգային կյանքի լուսանցքի վրա մտամոլոր դեգերող քաղաքական գործիչներ: Սխալական են, այո՛: Ձեզանից ով որ անմեղ է, առաջին քարը թող ինքը նետի: Երբեմն անվճռական են, այո՛: Որովհետեւ հեղափոխական չեն ու արկածախնդիր եւ մերկ ձեռքերով ազգին կռիվ չեն տանում:

Իսկ ի՞նչ է, դաշնակցությունը եղել է, կա, ու կմնա անսխալակա՞ն: Ինչու՞ երբեմն չխոստովանել նաեւ սեփական սխալականության եւ ամեն քննադատություն հայտարարել հակադաշնակցականություն: Դաշնակցականությունը գաղափա՞ր է, թե՞ կազմակերպություն: Ազատ ու անկախ Հայաստանի համար մաքառեց Հայկը, Տիգրանն արդեն ուներ Միացյալ Հայաստանը. այս գաղափարները հայն ուներ դարեր առաջ եւ ունի այսօր, ինչո՞ւ բերել պարփակել ու սահմանափակել մի կազմակերպության մեջ եւ մերժել նրանց, ովքեր այնտեղ չեն:

Որեւէ կուսակցություն ընդհատական երեւույթ է, անընդհատական է ու հավերժական ժողովուրդը, եւ չի կարելի հավերժականի ձգտումը չափել ժամանակավորի դերով, մասը հայտարարել ընդհանուր, ինչպես «*Երկիր*» թերթի այն հաղորդագրության մեջ, ուր իբր թե «*Լիբանանի հայությունը միահամուռ «ոչ» ըսաւ Ժելեզնավոդսկին*»: Պուրճ Համուդը բնակեցված է ոչ միայն դաշնակցականներով եւ լիբանանահայ գաղութը ամբողջությամբ դաշնակցական չէ, ինչպես ոչ մի հայկական գաղութ: Նորից կատարվում է հոգեւոր սպեկուլյացիա՝ անտեղյակ հայրենի ժողովրդի վրա տպավորություն թողնելու, որ ամբողջ լիբանանահայությունը դժգոհ է այն էլ ինչ արտահայտությամբ. «*Հաւաքին մասնակցող պատանիները եւ երիտասարդները իրենց կեցուածքով, հաշիւ պահանջեցին Գերագոյն խորհուրդի նախագահ՝ Լ. Տէր-Պետրոսեանէն, իր առած պատմական քայլին համար եւ գայն դրին հայ ժողովուրդին անբաժան մէկ հատուածին ճակատագիրը վաճառքի հանող ամօրալի համաձայնագրին պատասխանատուութեան դէմ հանդիման*»: Քիչ այն կողմ՝ «*Լ. Տէր-Պետրոսեանի պէս ապազգային մարդու*» («Կամք», Փարիզ, 9 հոկտեմբեր, 1991): Ինչո՞ւ «Երկիր» թերթը նույնությամբ չի գրել լուրը, անդրադարձե՞լ է, որ չափ ու սահման խախտված է, եւ որ Պուրճ Համուդի Մեսրոպյան վարժարանում հավաքվել են ընդամենը աշակերտ ու աշակերտուհիներ եւ արդյո՞ք բազմահազար: Հետո ինչու՞ այդ ցույցը Լիբանանում, սպառնալի՞ք ընդդիմության հայաստանյան հնարավորությունները, թե՞ սպառնում ենք, որ շարժման մեջ կդնենք նաեւ Սփյուռքի մեր հատվածը եւ կխափանենք Հայաստանի իշխանությունների արտասահմանյան երկրների հետ համագործակցությունը, երբ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը դառնա նախագահ եւ ինքը տնօրինի Հայաստանի քաղաքականությունը: Վիճակագրական տվյալները հույս չեն թողնում, որ Սոս Սարգսյանը կընտրվի, ուրեմն ինչ, ում չե՞նք գտնելու մեր մեջ, ինչպես ընդունված է քաղաքակիրթ երկրներում, ընտրապայքարից հետո մեր հավատարմությունը հայտնել նորընտիր նախագահին, ո՛վ էլ լինի նա, դրանով հաստատելով համագործակցության մեր պատրաստակամությունը, թե շարունակելու ենք սպառնալ, որ ընտրությունը վտանգավոր կարող է դառնալ «*իրենց իսկ սպասվող վտանգը*» եւ հետո էլ կոչ անենք ժողովրդին սրբագրելու իր վրիպումը («Ազատամարտ», թիվ 31, 3-9 հոկտեմբեր, 1991 թ.):

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախագահական ընտրությունը անհնար դարձնելու համար փորձեցին.

ա. Հերքեցին նախագահական կարգավիճակ ստեղծելու անհրաժեշտությունը եւ հայտարարեցին, որ հայ ժողովուրդը իր հոգեկան կառուցվածքով նախընտրում է «հավաքական» ղեկավարման տարբերակ, երեւի այդ պատճառով էլ 1918-20 թվականներին երկուուկես տարում փոխեցին չորս վարչապետ եւ կառավարություն, հետո էլ երկիրը հանձնեցին «առանց արյան» ու ապաստանեցին արտասահմանում, այսօր նոր կազմավորվող անկախ Հայաստանի պետականության ընդդիմադիր դառնալու համա՞ր:

բ. Պահանջեցին եւ պահանջում են սահմանադիր ժողով ու սահմանադրություն՝ իբրեւ թե դիկտատուրայից խուսափելու համար, մինչդեռ բուն նպատակն էր ժամանակ շահել, քանի որ սահմանադիր ժողովի համաժողովրդական ընտրությունն ու սահմանադրության պատրաստումը կտեւի ոչ պակաս, քան մեկ տարի: Ո՞ւր է այն երաշխիքը, որ սահմանադիր ժողովը կունենա ձեր նախընտրած թեքումն ու կազմը եւ չի անդամալուծի Հայաստանի քաղաքական գործընթացը:

գ. Ջանացին խափանել Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ընտրության հավանականությունը նախ պահանջելով, որ նախագահը Հայաստանում ծնված լինի, ապա այլ պարագայում՝ նաեւ սփյուռքից ընտրյալ լինի:

դ. Ջանացին պարտադրել խորհրդարանի միջոցով նախագահին պաշտոնազրկելու իրավունք եւ նվազագույնի հասցնել նախագահի իրավասությունները:

Բայց այս բոլոր փորձերը մատնվեցին ձախողության, պիտի՝ մատնվեին ձախողության, որովհետեւ ջանում էին կանգնեցնել ժամանակի անիվը: Եվ սկսեցին քաղաքական վարկաբեկման՝ հականկախական էին, դարձան անկախական, պահանջում էին ստորագրել Նովո-Օգարյովյան միութենական պայմանագիրը, այժմ դատապարտում են նախկին Միության հետ երկխոսության որեւէ փորձ, զգացվեց Ղարաբաղի հարցում վիճակի կայունացման, արյունահեղության դադարեցման, իշխանությունների վերականգնման մի թեթեւ հույս, ցույց արեցին մինչեւ Բեյրութ, թե ստորագրվեց Ղարաբաղը հանձնելու պայմանագիր: Իսկ ու՞ր է ավելի խելացի առաջարկը, քան այս հավասարակշռությունը, ե՞ւս մի քանի զինյալ զոհ տանք, ուղարկենք կռվի անզեն, անփամփուշտ ու սոված, որպեսզի քարոզչական արշավանք տանենք սփյուռքում, արդարացնենք մեր ինքնահաստատման հսկայական ծախսերը Հայաստանում եւ վերականգնենք սփյուռքի մեջ աճող թերահավատությունը մեր նկատմամբ, բոլորովին կարեւորություն չտանք, որ ամեն օր ավելանում են «*մի խումբ մտահոգ դաշնակցականների*» շրջաբերականները Կանադայից Արգենտինա, որոնք դժգոհ են դաշնակցական ղեկավարության՝ Հայաստանում եւ Հայաստանի իշխանությանց դեմ վարած քաղաքականությունից: Իսկ մեր *սիրելի դերասանը, Մատենադարանի գանձերի խորհրդավոր մեկնաբանն ու մաքրակրոն հայը չգիտի՞* այս բոլորը, թե՞ չի ուզում տեսնել: Արդյո՞ք ինքն էլ է սկսել անկեղծորեն հավատալ, որ ինքը միակ արժանավոր նախագահն է, որ պետք է երկրին ու ժողովրդին քաղաքական այս բարդագույն իրադրության մեջ:

Անսխալական չէ ոչ ոք, եւ չաստված չէ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: Կուռքեր պետք չեն մեզ, եւ կուռք չէ, որ պիտի ընտրենք: Բայց ազգի գոյատեւողական բնազդը նրան հուշում է Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի *պահի մարդը* լինելու տարբերակը:

Եթե չբաժանենք ու չհակադրենք նրանց, որպեսզի ճակատագրական այս պահին թեկնածուներն էլ հիշեն, որ այս հրապուխ կայսրության մի ակնթարթն անգամ կարող էր համահարթել ազգերին, աշխարհը անգամ սմքեց մի րոպե, հետեւաբար ես ու անձը պետք չէ լինեն ազգից վեր, այլ ազգի համար, հետեւաբար կարեւոր չէ անպայման առաջին ջութակ լինել, այլ այն, որ ազգը համահունչ ու համաչափ հնչի աշխարհի ու քաղաքակրթության մեջ: Ո՞ւր ենք ձգտում իրար հրմշտելով, ազգային ու մարդկային արժանապատվություն տրորելով, եւ որ ամենասարսափելին է՝ զինակցի երդումը արատավորելով: Այս անսահման տիեզերքի, անծայրածիր երկրագնդի անհամար մարդկության հիշողության մեջ մեր տեղը միայն մեր մի բուռ հայրենիքի ու «*բուռով յոյժ ընդ փոքու սահմանեալ*» ժողովրդի հիշողությունն է: «*Համաշխարհային ազգի*» նախագահ դառնալով համաշխարհային եւ համամարդկային հիշողության մաս կազմելու տենդը ողբալիորեն միամիտ է ու ինքնախաբեական:

Սրափվելու պահն է, քանի որ մեր շուրջ դեպքերը թավալվում են տիեզերական արագությամբ:

ԵՐՎԱՆԴ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

Հրատապ արձագանք

Հայաստանի Հանրապետության նախագահի թեկնածու ընկեր Սոս Սարգսյանի վստահված անձ, Հայ հեղափոխական դաշնակցության պարագլուխ ընկեր Հրայր Մարուխյանի հոկտեմբերի 10-ի հեռուստաելույթից միանգամայն բացահայտվեց, որ նախագահ ընտրվելու դեպքում ընկեր Սոս Սարգսյանը կստանձնի Հայաստանի Հանրապետությունում ընկեր Հրայր Մարուխյանի կամակատար լիազոր-ներկայացուցչի պատվավոր դերը:

Հեռուստաելույթը հայ ժողովրդին ներշնչում է նաեւ վարդագույն հույսեր, քանզի այդ դերը հայ ժողովրդի կողմից տաղանդաշատ դերասանին վստահելու դեպքում, Հայ հեղափոխական դաշնակցությունը, ներկա իշխանությունների անճարակ քաղաքականության հետեւանքով անիշխանության, սովի եւ բազմաթիվ ու բազմատիպ այլ զրկանքների մատնված խեղճ հայ ժողովրդին առաջիկա դժվար ձմռանը կապահովի շաքարով, կարագով եւ այլ համեղ ուտելիքներով:

Կ. ԱՍԱՏՅԱՆ
Երեւանի ճարտարապետաշինարարական ինստիտուտի դոցենտ

digitised by A.R.A.R.@

Մոնրէալի մէջ տօնուեցաւ Հայաստանի անկախութեան հռչակումը

Աւելի քան 3000 հոգի յորդառատ խանդավառութեան մթնոլորտի մը մէջ տօնեցին Հայաստանի անկախութեան հռչակումը Մոնրէալի մէջ:

Գաղութին զանազան կազմակերպութիւններուն նախաձեռնութիւնը եղող այս հաւաքը Ազգային միասնականութեան ամենացայտուն փաստն էր, ուրկէ կը բացակայէր միայն Հ.Յ. Դաշնակցութիւնը:

Պատմական աննախընթաց օր մը ապրեցաւ մեր գաղութը հոկտեմբեր 6-ին: Յարաբերաբար կարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին կազմակերպուած համահայկական հաւաք մը տեղի ունեցաւ կիրակի օրը, տեղւոյս ՀԲԸՄ Արմէն-Քէթէլ Ալեք Մանուկեան վարժարանի սրահին մէջ: Իրենց հայութեամբ հպարտ ու նախանձախնդիր հայորդիներ, առանց գաղափարի, դաւանանքի եւ քաղաքական հայեցակէտներու խտրութեան, միասիրտ ու միաձայն տօնախմբեցին մեր նորազատ հայրենիքին սեպտեմբեր 23-ին հռչակած անկախութիւնը:

Իրօք աննախընթաց էր երեւոյթը, քանի այս բացառիկ հաւաքին կազմակերպութիւնը միասնաբար իրականացուցած էին Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնը, Սոցիալ-դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութիւնը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Առաջնորդանիստ Եկեղեցւոյ Ծխական խորհուրդը, Հայ Կաթողիկէ Միութիւնը, Հայ Աւետարանական Եկեղեցին, ՀԲԸ Միութիւնը եւ Պոլսահայ Միութիւնը: Անկասկած, միասնական այս յոյժ գնահատելի ճիգին ու ազգային գիտակցութեան բարձր ոգիին կը պարտինք կատարեալ յաջողութիւնը այս ժողովրդային հաւաքին, որուն ներկայ եղան նաեւ Կանադայի Դաշնակցային եւ Նահանգային կառավարութիւններու գլխաւոր ներկայացուցիչներ: Խրախճանքի ամբողջ տեւողութեան վեց ժամերու ընթացքին, ընդարձակ սրահը, դպրոցին բակը, անցքերը, մուտքին առջեւ բացուող տարածութիւնը շարունակ յորդեցան յաջորդաբար ժամանողներու մեծ թիւով, աւելի քան փոխարինելով տարբեր ժամերու մեկնողները, այսպիսով ներկայ եղողներու թիւը յետ միջօրէին ժամը 4-էն մինչեւ երեկոյեան 10-ը հասցնելով մօտ երեք հազարի:

Կանադական եւ Հայաստանի նոր հաստատուած պետական քայլերգներու յոտնկայս ունկնդրութենէն ետք, հանդիսավար Արմէն Նոտար Մամուրեան հակիրճ, այլ կուռ ելոյթ մը ունեցաւ՝ սկիզբը դնելով խանդավառութեան մթնոլորտի եւ հաւաքական ոգեւորութեան: Ապա յաջորդաբար ան բեմ հրաւիրեց կազմակերպիչ միութիւններու ներկայացուցիչները, որոնց իւրաքանչիւրը իր տպաւորիչ ուղերձով նպաստեց խանդավառութեան բարձրացումին: Այսպէս, ՌԱԿ-ի կողմէ խօսք առաւ ընկ. Արթօ Պապմաճեան, ՍԴՀԿ-ի կողմէ՝ պրն. Կիրակոս Թիւթիւնճեան, ՀԲԸՄ-ի կողմէ՝ բժ. Էտի Եղիայեան, Պոլսահայ Միութեան կողմէ՝ պրն. Հերման Օտապաշեան, Հայ Կաթողիկէ Միութեան կողմէ՝ պրն. Մանուէլ Օրջանեան, Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ կողմէ՝ պրն. Յակոբ Պապմաճեան, Ս. Գր. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ կողմէ՝ Արժ. Տ. Բարթող Ա. Քհնյ. Խրքաճեան, Հայ Կաթողիկէ Ամենօրեայ Վարժարանին կողմէ՝ Հայր Պօղոս Վրդ. Գազանճեան, եւ Արմէն-Քէթէլ Ալեք Մանուկեան Վարժարանի բազմահարիւր շրջանաւարտներուն եւ աշակերտներուն կողմէ՝ Ջաւէն Արզումանեան:

Մեր ուրախութիւնը բաժնելու եւ իրենց կառավարութեանց խնդակցութիւնները յայտնելու համար ներկայ էին հետեւեալ պետական դէմքերը. Դաշնակցային Խորհրդարանի անդամներ՝ տիկին Շըրլի Մահէօ, Նիքոլ-Ռուա Արսըլէն եւ պրն. Մարսէլ Փրիւտոմ., Բազմամշակոյթի նախարարութեան պաշտօնատար եւ նախարար Ճէրի Ուինըրի ներկայացուցիչ՝ պրն. Մայք Զաքի, Քէպէքի Խորհրդարանի անդամներ՝ պրն. Միշէլ Պուրտօն եւ Ալպէռ Խէլֆա եւ ի վերջոյ, Ազատական Դաշնակցային Կուսակցութեան պետ՝ պրն. Ժան Քրէթիէնի արտաքին յարաբերութիւններու բաժնին խորհրդատու եւ Կանադայի ՄԱԿ-ի մօտ նախկին ներկայացուցիչ՝ պրն. Միշէլ Տիւփիւի:

Բոլորն ալ վառակիչ ոգեւորութեամբ գնահատեցին հայ ժողովուրդի վճռակամութիւնը եւ գոյատեւելու կամքը, ողջունեցին ռամկավարական կարգերու հաստատումը Հայաստանի մէջ եւ յայտնեցին իրենց կառավարութեանց անվերապահ զօրավիգը Հայաստանի նորազատ հանրապետութեան:

Գաղութիս կեդրոնական ղեկավար դէմքերէն՝ դոկտ. Արշաւիր Կէօնճեան կուռ խօսքերով վեր առաւ հայ ժողովուրդին անդառնալի որոշումը դիմելու դէպի ռամկավարութիւն եւ անկախութիւն, անոր հաւատքը եւ երախտագիտութիւնը հանդէպ այս հիւրընկալ երկրին: Ան ազդու կոչ ուղղեց Կանադայի կառավարութեան, շուտով պաշտօնական ճանաչում շնորհելու Հայաստանի անկախ Հանրապետութեան:

Օրուան տաք մթնոլորտին համընկնող, երկու մեներգ կատարեց գաղութիս սիրուած երգիչ՝ պրն. Արթօ Միւհէնտիսեան («Ղարաբաղ» եւ «Հայաստան»), իսկ ինքնագիր կարճ ոտանաւոր մը արտասանեց 90-ամեայ տիկ. Վերգինէ Գրիգորեան:

Տրամադրութիւնները միշտ բարձր պահելու համար, հրաւիրուած էին գաղութիս մէջ ժողովրդականութիւն շահած երեք նուագախումբեր, որոնք այդ օրը սիրայօժար, անվարձ, տուին իրենց կարելին ալ աւելին, ազգային-ժողովրդական երգերու կատարմամբ: Այդ նուագախումբերն էին՝ «Սեւան» առաջնորդութեամբ երգիչ Վարուժի, «Ֆայվ Ֆինկըրզ» առաջնորդութեամբ երգիչ Յովիկ Պիլէմճեանի եւ «Արմէնիա» առաջնորդութեամբ երգիչ Արթիւր Արզարեանի:

Թերեւս ուտելիքները, խմիչքները, առատօրէն եւ արագօրէն սպառեցան ամբողջ վեց ժամերու ընթացքին: Ի բաց առեալ մէջընդմէջ կատարուած խօսքերէն, շարունակ թնդաց խանդավառող երաժշտութիւնը ու պարահրապարակը մնաց միշտ խճողուած:

Արտագին գնահատանք կազմակերպիչ միութիւններուն:

Կեցցէ՛ ազգային միասնականութիւնը:
Կեցցէ՛ անկախ Հայաստանը:

ՌԱԿ Յակոբ Կոշկարեան Ակումբի Հիմնադրութիւն

... 1991, 28 սեպտեմբեր. Շաբաթ օր, ՌԱԿ-ի Եւրոպայի շրջանակին համար եղաւ պատմական օր մը:

ՌԱԿ-ի Ֆրանսայի եւ Պելճիքայի շրջանային վարչութեան հրահանգով եւ տնօրինութեամբ, նաեւ Մարսէյլի ընկերներուն փափաքով, ՌԱԿ-ի Եւրոպայի Շրջ. խորհրդական ընկ. Անդրանիկ Քէշիշեանի անխոնջ աշխատանքով եւ հետապնդումով, 28 սեպտ. 1991, շաբաթ գիշերը, Մարսէյլի «Արծրունի Զրբաշեան սրահ»ը ճաշկերոյթ-հանդիսութեան մը շուրջ կուսակցական ընկեր-ընկերուհիներուն եւ բարեկամներուն ստուար բազմութիւն մը հաւաքուած էին:

Կուսակցութեան պատուիրակութիւնները, Փարիզէն, Լիոնէն, Վիէնէն եւ Վալանսէն, կը գլխաւորէր ՌԱԿ շրջանային վարչութեան նախագահը՝ ընկ. Յակոբ Գասարճեանը:

Հանդիսութեան ընթացքին խօսք առաւ ընկ. Յ. Գասարճեան եւ լայնօրէն անդրադարձաւ ՌԱԿ-ի ազգային գործունէութեան շուրջ, ի սփիւռս եւ յատկապէս ի Հայաստան:

Ապա, ան, Մարսէյլի հայ գաղութին կարեւորութիւնը շեշտելով, կուսակցութեան վերին մարմիններուն որոշումը յայտնելով, Մարսէյլի կուսակցական նորաստեղծ ակումբը «ՌԱԿ Յակոբ Կոշկարեան Ակումբ» հռչակեց: Մեծ էր նո՛ւ յուզումը, նո՛ւ ուրախութիւնը ներկաներուն: Որովհետեւ, նորոգ հանգուցեալ, նուիրեալ եւ տիպար ընկ. Յակոբ Կոշկարեանի հարազատները ներկայ էին հանդիսութեան եւ իրենց արցունքոտ այլ երախտագէտ աչքերով կը գնահատէին կուսակցութեան գնահատանքը իրենց հօր եւ ամուսնոյն հանդէպ...

Մարսէյլի ղեկավարներէն խօսք առաւ նաեւ ընկ. Կարապետ Սայրղալեան: Ազգային-եկեղեցական ղեկավարներէն, տիար Ալեքսանդր Պատոյեան եւ Արթաւի Յակոբեան խօսք առին եւ ՌԱԿ-ի շինարար գործունէութիւնը գովաբանեցին յաջողութեան մաղթանքներով:

Ընկ. Յ. Գասարճեանի, կուսակցական հիմնադրամի ստեղծման կոչին պատասխանելով, ներկաները, կարճ վայրկեաններու մէջ նուիրեցին շուրջ 80 000 ֆրանք: Հոս պէտք է նշել, որ ընկ. Յակոբ Կոշկարեանի հարազատները, Տիկին Մարին, Յովհաննէսը եւ Հրանդը, 50 000 ֆրանքի իշխանական նուիրատուութեամբ մասնակցեցան հանգանակութեան:

Ուշ գիշերին, խանդավառ եւ ոգեւորիչ մթնոլորտի մէջ վերջ գտաւ հանդիսութիւնը:

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՌԱԿ-ը նշում է իր 70-ամյա հոբելյանը

Սեպտեմբերի 28-ին Գյումրի էին ժամանել ՌԱԿ-ի Կենտրոնական վարչության անդամներ: Հյուրերի թվում էին ՌԱԿ-ի տնտեսական հանձնաժողովի նախագահ Վարդան Ուզունյանը, մամլո եւ լրատվության դիվանի վարիչ, Թեքեյան մշակութային միության կենտրոնական վարչության փոխատենապետ Երվանդ Ազատյանը, ՌԱԿ-ի ԱՄՆ-ի արեւմտյան շրջանի ատենապետ Գրիգոր Գրիգորյանը, ՀՌԱԿ-ի ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը, կուսակցության այլ լիդերներ ու ներկայացուցիչներ:

Հյուրերը այցելեցին եկեղեցի, որտեղ աղոթելով եւ ստանալով եկեղեցու սուրբ օրհնանքը, հանդիպում ունեցան ավստրիական թաղամասի երեխաների, Ջորջ Բայրոնի անվան դպրոցի աշակերտության հետ, ծաղկեպսակ դրեցին երկրաշարժի զոհերի հուշարձանին:

Այնուհետեւ տեքստիլագործների մշակույթի պալատում հյուրերը հանդիպում ունեցան ՀՌԱԿ-ի Շիրակի գոտու վարչության անդամների եւ կուսակցության համակիրների հետ: Պատասխանելով ներկաների հարցերին, նրանք նշեցին, որ ի բարօրություն մեր ժողովրդի եւ գործարար մարդկանց, առաջիկայում կսկսեն գործել ՌԱԿ-ի տնտեսական գրասենյակն ու ակումբները, որտեղ կքննարկվեն մեր հանրապետության գործարար մարդկանց առաջարկությունները մանր եւ համատեղ ձեռնարկություններ հիմնելու նպատակով: Այդ առիթով, ինչպես ասաց Վ. Ուզունյանը, ՌԱԿ-ը շուրջ 2 միլիոն դոլլար է տրամադրել:

Այնուհետեւ սկսվեց հոբելյանական երեկոյի հանդիսավոր արարողությունը, որին մասնակցելու համար այդ օրը տեքստիլագործների մշակույթի պալատում հավաքվել էին մեծ թվով գյումրեցիներ: Ներածական խոսքով հանդես գալով, ՀՌԱԿ-ի Շիրակի գոտու լիազոր ներկայացուցիչ Ավետիք Հարությունյանը նշեց, որ հայրենի հողում առաջին անգամն է, որ նշվում է ՌԱԿ-ի տարեդարձը, մի կուսակցության տարեդարձ, որը իր ամբողջ 70-ամյա գործունեության ընթացքում ծառայել է միայն հանուն իր ժողովրդի բարօրության: Ա. Հարությունյանի ներածական խոսքից հետո հոբելյանական երեկոն օրհնեց Շիրակի հայոց թեմի ծայրագույն վարդապետ Մեղրու Զուլջյանը, որից հետո ելույթներով հանդես եկան սփյուռքից ժամանած պատվարժան հյուրերը: Ե. Ազատյանը, Վ. Ուզունյանը, Գ. Գրիգորյանը իրենց շնորհավորանքի ուղերձները անելուց հետո խոսեցին առաջիկա ծրագրերի ու նպատակների մասին, որոնք հիմնականում վերաբերում էին սփյուռք-հայրենիք տնտեսական եւ մշակութային կապերի ամրապնդմանը: Ներկայացնելով իրենց տնտեսական ձեռնարկումները, հարգարժան հյուրերը հանդիսավոր արարողության վերջում ներկաներին կոչ արեցին հոկտեմբերի 16-ի նախագահական ընտրությունների ժամանակ իրենց ձայնը տալ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի օգտին, նշելով, որ նա որդեգրել է մի քաղաքականություն, որը կարող է ապահովել Հայաստանի քաղաքական կայունությունն ու տնտեսական բարգավաճումը:

Հանդիսավոր արարողության ավարտից հետո ներկաներին եւ հարգարժան հյուրերին անակնկալ նվեր մատուցեց Գյումրիի ժողգործիքների պետական նվագախումբը: Դահլիճի կամարների ներքո, ինչպես նաեւ հայրենի հողի վրա, առաջին անգամ հնչեց ՌԱԿ-ի հիմնը, որը հուզեց եւ փոթորկեց ներկաների սրտերը:

Այնուհետեւ ժողգործիքների պետական նվագախումբն ու տեքստիլագործների մշակույթի պալատի գեղարվեստական խմբերը հանդես եկան համերգային ծրագրերով, ցույց տալով իրենց կատարողական բարձր ու ինքնատիպ արվեստը:

ՌԱԿ-ի 70-ամյա հոբելյանը, որը Գյումրիում նշվեց մեծ շուքով, արդեն իսկ խոսում էր այն մասին, որ ՌԱԿ-ը հայրենիքում սկսել է հսկայածավալ աշխատանք տանել՝ հանուն ազատ եւ անկախ Հայաստանի տնտեսական հզորության:

Կարո ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ՌԱԿ-ի Լոնդոնի շրջանակը զօրակցում է

Վսեմաշուք Տիար Լեւոն Տէր-Պետրոսեան
Նախագահ Հայաստանի Հանրապետութեան խորհրդարանի

ՌԱԿ-ի Լոնդոնի Միհրան Տամատեան ակումբն ու ամբողջ շրջանակը խանդավառութեամբ ու ցնծութեամբ կ՚ողջունէ 21 սեպտեմբերին մեր հայրենաբնակ ազգակիցներուն միահամուռ կամքին արտայայտութիւնը: Այդ պատմական որոշումով մեր հայրենիքը կը վերագտնէ իր ամբողջական ազատութիւնը, եւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը ինքնիշխան տէրը կը դառնայ հայ ժողովուրդի ճակատագրին, եւ մեր հայրենիքին ապագայ ծաղկումին եւ բարգաւաճումին համար լայն հեռանկարներ կը պարզուին:

Ստեղծուած այս բարենպաստ պայմաններուն տակ վստահ ենք, սփիւռքահայութիւնն ալ պատրաստակամութեամբ եւ նախանձախնդրութեամբ պիտի բերէ իր անվերապահ զօրակցութիւնը մեր հայրենիքին բարօրութեան ու վերելքին ի խնդիր:

Այս առիթով, պրն. Նախագահ, թոյլ տուէք արտայայտել մեր անկեղծ հիացումը ցարդ վարած Ձեր այնքան զգաստ եւ հեռատես քաղաքականութեան ու կորովի ղեկավարութեան համար: Մեզի համար մեծ պատիւ կը նկատենք, որ ՀՌԱԿ-ը պաշտօնապէս առաջադրած է Ձեր թեկնածութիւնը հանրապետութեան նախագահի պաշտօնին համար: Մենք, ինչպէս մեծամասնութիւնը լոնդոնահայ համայնքին, անվերապահօրէն թիկունք կը կանգնինք Ձեզի:

Ընդունեցէք յաջողութեան մեր լաւագոյն մաղթանքները:

ՌԱԿ Լոնդոնի Մ. Տամատեան ակումբ
Տ. Որբերեան - փոխ-ատենապետ
Մ. Շուշիկեան - ատենադպիր

Բարեգործական առաքելությամբ Կիրովականում

Հոկտեմբերի 7-ին Կիրովական էին ժամանել Ֆրանսիայի Բանյո քաղաքի պատվիրակները՝ քաղաքագլխի տեղակալ Ժիրայր Բեդանյանը, քաղաքապետարանի պատասխանատու աշխատող Միշել Գոբյեն: Այս անգամ նրանք Կիրովականին նվեր էին բերել 200 հազար դոլլար արժողությամբ բժշկական սարքավորումներ. գերձայնային հետազոտությունների էխոգրաֆ (այն հնարավորություն է տալիս 20-30 րոպեում զննել եւ ախտորոշել ստամոքային համակարգը, վահանագեղձն ու կրծքագեղձը): Նրանք բերել էին գաստրոսկոպ եւ կոլոնոսկոպ, ինչպես նաեւ կլինիկական ախտորոշիչ: Ընդամենը մեկ կաթիլ արյունը բավական է, որ երեսուն վայրկյանում ախտորոշվի բաղադրությունը: Այդ բոլոր սարքավորումները պատվիրակները հանձնեցին քաղաքի թիվ 1 պոլիկլինիկային: Այնտեղ կազմակերպված հանդիպման ժամանակ նրանք ջերմ խոսքեր ասացին Հայաստանի անկախության ու բարեկամական քաղաքների հարաբերությունների հետագա սերտացման մասին: Այնուհետեւ հյուրերը եղան երեխաների գեղագիտական դաստիարակության կենտրոնում, պատկերասրահում եւ այլ տեսարժան վայրերում: Հաջորդ օրը նրանք մեկնեցին Երեւան, այնուհետեւ՝ Ֆրանսիա:

Մ. Միկոյան

digitised by A.R.A.R.@

Գրիգորիս եպիսկոպոս ԲՈՒՆԻԱԹՅԱՆ

Գյումրիի 90 ընտրատարածք

Շիրակի թեմի առաջնորդ Տ. Գրիգորիս եպս. Բունիաթյանը ծնվել է 1946 թ. օգոստոսի 31-ին, Էջմիածին քաղաքում, աշխատավորի ընտանիքում:

1960 թ. ընդունվել է Ս. Էջմիածնի հոգեւոր ճեմարանը, որը ավարտել է 1966 թ.:

1965 թ. ձեռնադրվել է սարկավագ:

1966-67 ուս. տարում սովորել է Զագորսկի Ռուս եկեղեցու հոգեւոր ճեմարանում:

1967-68 թթ. վարել է «Էջմիածին» ամսագրի քարտուղարության պաշտոնը:

1969 թ. փետրվարից մինչեւ սեպտեմբեր պաշտոնավարել է Օրջոնիկիձե քաղաքի հայոց Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում:

1969 թ. հոկտեմբերին ձեռնադրվել է աբեղա եւ նշանակվել որպես հոգեւոր հովիվ Դոնի Ռոստով քաղաքում եւ շրջակայքում ապրող հայության համար:

1971 թ. դեկտեմբերին նշանակվել է որպես հովիվ Ֆրանսիայի Լիոն քաղաքում, միեւնույն ժամանակ հետեւելով տեղի Կաթոլիկ ինստիտուտում աստվածաբանության դասընթացներին:

1973-75 թթ. զինծառայություն է կատարել Արեւմտյան Ուկրաինայում:

1975 թ. ձեռնադրվել է վարդապետ, վարդապետական թեզի նյութ ունենալով «ԷԿՈՒՄԵՆԻԶՄԸ ԵՒ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ»:

1975 թ. հոկտեմբերին հովվական պաշտոնով դարձյալ մեկնել է Ֆրանսիա, այս անգամ պաշտոնավարելու համար Փարիզի Ս. Հովհաննես Մկրտիչ Մայր եկեղեցում, միեւնույն ժամանակ շարունակելով հետեւել աստվածաբանության տեղի Կաթոլիկ ինստիտուտում:

1979-80 ուսումնական տարեշրջանում ստանձնել է Սուրբ Էջմիածնի հոգեւոր ճեմարանի տեսչի պաշտոնը:

1981 թ. որպես հոգեւոր հովիվ նշանակվել է Արգենտինայի Բուենոս Այրես քաղաքում:

1982 թ. ընտրվել է Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդ: 1983 թ. հոկտեմբերին ձեռնադրվել է եպիսկոպոս:

Վերադառնալով Ս. Էջմիածին, 1990 թ. դեկտեմբերից նշանակվել է Շիրակի թեմի առաջնորդ:

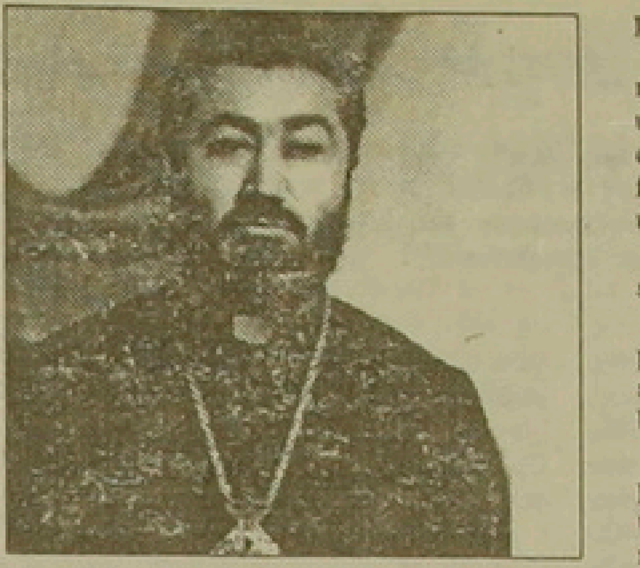

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

1. Որպես Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացի հարգել եւ կատարել Հանրապետության օրենքները: Աշխատանք տանել հասարակության մեջ նույն վերաբերմունքը ամրապնդելու համար: Նման մոտեցումը պետք է վարքագիծ դառնա յուրաքանչյուր քաղաքացու համար:

2. Կարգապահությամբ եւ ըմբռնումով նպաստել Գյումրիի քաղաքային իշխանություններին՝ դյուրացնելու համար նրանց ընթացիկ աշխատանքները: Միայն բնակչության գիտակից մոտեցումը եւ համագործակցությունը կարող են հնարավոր դարձնել աղետի հետեւանքների արագ վերացումը:

3. Որպես Շիրակի թեմի առաջնորդ աշխատանք տանել թեմի սահմաններում՝ վերականգնելու վնասված եկեղեցիները, վերաբանալու դրանք, կառուցելու նոր եկեղեցիներ՝ բավարարելու համար հավատացյալների կրոնա-հոգեւոր կարիքները:

4. Եկեղեցու եւ հավատքի աճող բարոյական հեղինակությունը օգտագործել՝ դրականապես բարձրացնելու համար ազգաբնակչության նկարագրային-բարոյական գծերը, մարդկանց մեջ վերարժեքավորելու նպատակով հայկական հարազատ մտայնությունը եւ հոգեբանությունը:

5. Աշխատանք տանել հայ ընտանիքի առավել առողջացման եւ ամրապնդման համար: Ընտանիքի անդամները պետք է լինեն գիտակից, արժանապատվության զգացումի տեր, աշխատասեր եւ աշխատունակ, հավատարիմ, նախանձախնդիր եւ պատվասեր:

6. Աշխատանք տանել երեխաների եւ ընտանիքների ապահովության համար:

7. Օգտագործել եկեղեցու հնարավորությունները, նյութական միջոցներ ստեղծել տուժածների, կարիքավորների եւ որբերի կենսամակարդակի բարելավման համար:

8. Օգտագործել եկեղեցու հնարավորությունները՝ նպաստելու համար աղետի գոտու արագ վերականգնմանը: Նպաստել շինարարական, տնտեսական, կրթա-դաստիարակչական, մշակութային, առողջապահական, կարգապահական, ընդհանրապես լայն ընկերային հարցերի լուծման աշխատանքներին:

9. Սերտորեն հետեւել Հայաստանի Հանրապետության վարած ներքին եւ արտաքին քաղաքականությանը եւ նպաստել ազգաբնակչության միասնության, համագործակցության եւ կարգապահության ոգու բարձրացմանը:

10. Նախանձախնդրություն ցուցաբերել՝ Գերագույն խորհրդում աշխատանքային առողջ մթնոլորտի պահպանման եւ ժամանակի ճիշտ եւ արդյունավետ օգտագործման համար: ■

«Ինձ հոգեհարազատ են ՌԱԿ-ի սկզբունքները եւ գործելակերպը»

Ծնվել է 1960 թ. սեպտեմբերի 6-ին: Դպրոցն ավարտելուց հետո, 1977 թ. ընդունվել է Երեւանի Պետհամալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետը, որն ավարտելուց հետո, 1982 թ. երկու տարի ծառայել խորհրդային բանակում որպես սպա: 1984 թ. մինչեւ օրս աշխատում է Երեւանի Ֆիզիկայի ինստիտուտում, որպես ինժեներ-ֆիզիկոս: Պերճ Ղազարյանը

Ամուսնացած է, ունի երեք երեխա: «Մուսալեռ» հայրենակցական բարեգործական միության պատասխանատու քարտուղարն է եւ Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության «Զարթոնք» ակումբի փոխատենապետը:

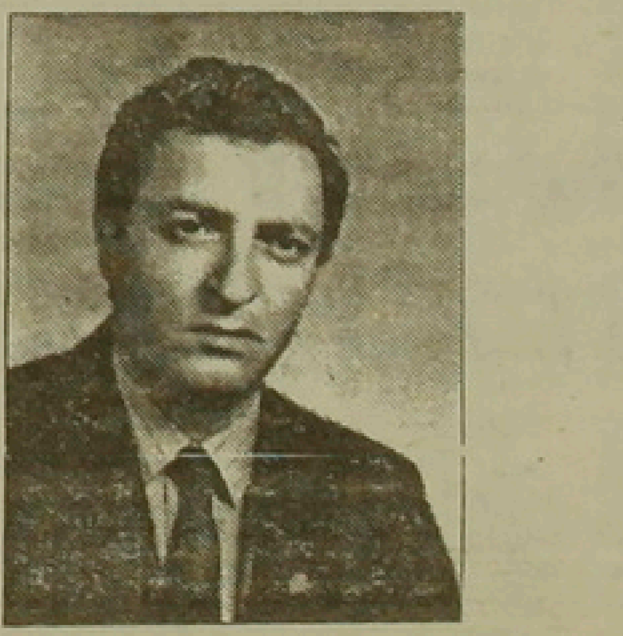

– Մինչեւ ՀՌԱԿ-ին անդամագրվելը Դուք զբաղվե՞լ եք հասարակական-քաղաքական գործունեությամբ:

– Մուսալեռցու ժառանգ եմ, ուսանողական տարիներից մասնակցել եմ մուսալեռցիների ներկայացուցչական հանձնաժողովի աշխատանքներին, որը հետագայում վերածվեց «Մուսալեռ» հայրենակցական միության: Այս կազմակերպությունը իր գործունեությամբ 20-ից ավելի տարիների ընթացքում մեծ դեր խաղաց երիտասարդների ազգա-հայրենասիրական դաստիարակության գործում: Մեր տոնակատարությունները այն հազվագյուտ զանգվածային միջոցառումներն էին, որտեղ, հակառակ պետական արգելքներին, միշտ տիրում էր հայրենասիրական ոգին: Հետագայում, 1989 թ., ընտրվեցի «Մուսալեռ» հայրենակցական միության պատասխանատու քարտուղար: 1988 թվի փետրվարից սկսած, օգտագործելով «Մուսալեռ»-ում իմ փորձը, մասնակցեցի սահմանադրական խմբերի ստեղծմանը եւ գործունեությանը: Հետագայում գաղափարական տարաձայնություններն ինձ ստիպեցին հեռանալ այդ խմբերի գործունեությունից:

– Ի՞նչը դրդեց Ձեզ ընդունվելու ՀՌԱԿ-ի շարքերը:

– Ծանոթանալով հայկական ավանդական երեք կուսակցությունների ծրագրերին եւ կանոնադրություններին, հասկացա, որ ինձ հոգեհարազատ են Ռամկավար ազատական կուսակցության սկզբունքները եւ գործելակերպը: Հետագայում իմանալով, որ ստեղծվում է Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցությունը, անդամագրվեցի նրան:

– 70 տարի շարունակ հայոց արտաքսված կուսակցությունները իրար նկատմամբ առճակատման քաղաքականություն են վարել: Ձեր կարծիքով, այդ հարաբերությունները կփոխվե՞ն մայր հայրենիքում:

– Հետաքրքիր իրադրություն էր սփյուռքում. կար ազգը, կային կուսակցությունները, չկար պետությունը, որը զերծ պահեր նրանց արտաքին ազդեցություններից: Ինձ թվում է, այնտեղ գործել է «բաժանիր, որ տիրես» սկզբունքն այն կառավարությունների կողմից, որոնց ձեռնտու չի եղել հայերի միասնությունը:

Իսկ այժմ Հայաստանի նորաստեղծ պետականության մեջ գործող կուսակցությունները հանդուրժողական կլինեն միմյանց նկատմամբ, իսկ գաղափարական հակասությունները կնպաստեն պառլամենտական ճիշտ որոշումներ ընդունելուն:

– Ներկա քաղաքական ճգնաժամը, որը բնութագրվում է ժողովրդի կողմից տրված վստահության սպառումով, շատերի մոտ առաջացնում է քաղաքական կյանքում պասիվ դիտորդի տրամադրություն: Ի՞նչն է Ձեզ ստիպում մտնել գործուն քաղաքական պայքարի մեջ, մանավանդ, որ արդեն հնչում են ներկա Գերագույն խորհուրդը ցրելու եւ նոր ընտրություններ անցկացնելու առաջարկներ:

– Իմ կարծիքով, ճգնաժամը ավելի շատ կառավարական է, քան խորհրդարանական, անտարբերությունը կապված է տնտեսական վիճակի հետ եւ, հետեւաբար, հիմնական հարցը մնում է տնտեսությունը: Իսկ ինչ վերաբերում է քաղաքական պայքարին, ապա գտնում եմ, որ պետք է օգտագործել սահմանադրական եւ օրենսդիր բոլոր հնարավորությունները նպատակների իրականացման համար:

– Արցախի հիմնահարցը լուծելու համար ի՞նչ ծրագիր ունի ձեր կուսակցությունը:

– Ինձ թվում է, որ պետք է բոլոր միջոցներն օգտագործել, կրկնում եմ՝ բոլոր միջոցները, Արցախում իրադրությունը կարգավորելու համար, միաժամանակ զբաղվել նրա տնտեսության վերականգնումով: Տնտեսապես հզորացած Հայաստանի հնարավորությունները ավելի մեծ կլինեն Արցախի հարցը լուծելու համար:

– Ո՞ր հարցերի շուտափույթ լուծումն եք ակնկալում Գերագույն խորհրդում:

– Առաջին հերթին պետք է ստեղծվեն սեփականության անձեռնմխելիության եւ այն պահպանելու ուղղությամբ պետության պարտավորությունների մասին օրենքներ: Պետք են նաեւ օրենքներ մարդկանց սոցիալական ապահովվածության, պատգամավորի կարգավիճակի մասին եւ այլն:

– Ի՞նչ պրոբլեմներ կան Ձեր ընտրատարածքում, որոնք հնարավոր է լուծել:

– Ասեմ, որ պրոբլեմները համընդհանուր են. դրանք ապրելու եւ աշխատելու նորմալ պայմանների բացակայությունն է: Մեր կուսակցության տնտեսական խորհուրդն արդեն ձեռնամուխ է եղել Հայաստանի քաղաքացիների կյանքի մակարդակի բարձրացմանը նպաստող ծրագրերի իրականացմանը: Կուսակցությունը հատուկ ուշադրություն է դարձնում Հայաստանի մտավոր պոտենցիալի զարգացման, նրա արդյունավետ օգտագործման վրա, այն համարելով Հայաստանի կարեւորագույն հումքը: Այդ գործում իրենց ուրույն տեղն ունեն նաեւ Ֆիզիկայի ինստիտուտը, «Անի» միավորումը, որպես Հայաստանի տեխնիկական մտավորականության կարեւորագույն օջախներ: ■

«Խեղդվողը ինքը պետք է իրեն փրկի»

Կարեն Բալաբեկի Կոստանդյանը ծնվել է 1953 թվին, Երեւան քաղաքում, ծառայողի ընտանիքում: 1970 թ. ավարտել է թիվ 132 դպրոցը եւ ընդունվել Երեւանի Պետական համալսարանի կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետը: 1975 թ. ավարտել է բուհը՝ ստանալով մաթեմատիկոսի որակավորում եւ աշխատանքի է անցել ԵրՄԱԳՀԻ-ում, ուր աշխատում է առ այսօր: Ներկայումս վարում է ենթաբաժնի վարիչի պաշտոնը: Ունի բազմաթիվ աշխատանքներ մաթեմատիկայի բնագավառում:

Ամուսնացած է, ունի 2 որդի: Մինչեւ 1990 թվականը որեւէ քաղաքական կուսակցության անդամ չի եղել: Ուսումնասիրել է հայկական ավանդական կուսակցությունների ծրագրերն ու ծավալած գործունեությունը եւ եկել այն համոզման, որ հայկական պետականության վերաբերյալ պատկերացումները արտացոլված են Ռամկավար-ազատական կուսակցության ծրագրում, հետեւաբար՝ 1990 թվին անդամագրվել է այդ կուսակցությանը: Այժմ ՀՌԱԿ-ի Հիմնադիր խորհրդի անդամ է:

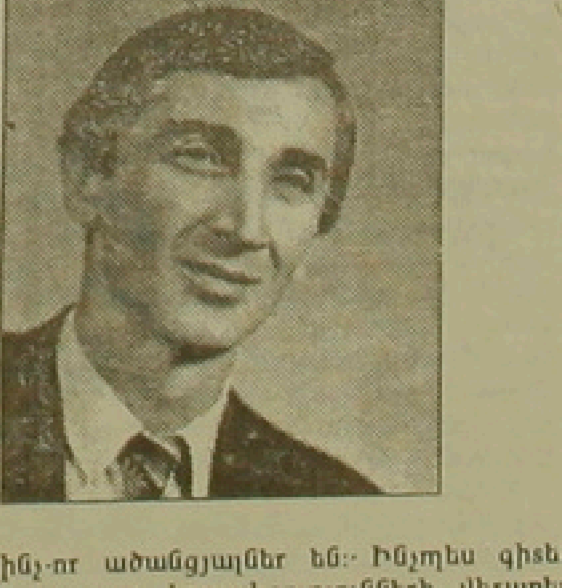

– Ինչո՞ւ դուք նախընտրեցիք ՀՌԱԿ-ը այս բազմակուսակցական լայն սպեկտրի մեջ:

– Նախեւառաջ, մինչ ընտրություն կատարելը, ես կանգ առա ավանդական կուսակցությունների վրա: Դա պատահական չէր, քանի որ, ճիշտն ասած, մնացած բոլոր նորաստեղծ կուսակցությունները այդ երեքի ինչ-որ ածանցյալներ են:- Ինչպես գիտեք, բոլոր այդ կուսակցությունների վերաբերմունքը ցեղասպանության եւ պահանջատիրության վերաբերյալ գրեթե միեւնույնն են, այդպիսով մնում էր քննել նրանց վերաբերմունքը պետական կարգավիճակի եւ պայքարի ձեւերի մեջ: Վերջին 70 տարիները ցույց տվին, որ հեղափոխականությունը եւ դասակարգային պայքարը բերում են իրենց հետ անօրինականությունների մի մեծ շարան, բարոյականության կտրուկ անկում եւ այլն: Ինչ վերաբերում է պետական կարգավիճակին, իմ կարծիքով, սոցիալիզմը իրեն լիովին սպառեց 20-րդ դարում: Այդ պատճառով ինձ գրավեց ՌԱԿ-ը՝ իր էվոլյուցիոն զարգացման սկզբունքով եւ դասակարգային պայքարի ժխտումով: Իսկ ավելի խորը ուսումնասիրելով ՌԱԿ-ի կանոնադրությունը, սկզբունքները եւ նպատակները, ես մեծ ոգեւորությամբ, ողջունելով նրա վերադարձը Մայր հայրենիք, դիմեցի ընդունվելու խնդրանքով, որը չմերժվեց:

– Դուք ՌԱԿ-ի կողմից առաջադրվել եք Արաբկիրի 31 ընտրատարածքում: Կարծեմ, այդտեղ առաջադրված են նաեւ քաղաքապետը եւ ուրիշ բավականին հայտնի մարդիկ: Արդյո՞ք պատահական էր այս ընտրությունը, թե՞ կային որոշակի նկատառումներ:

– Գուցե եւ ուրիշների համար դա պատահականություն էր, բայց ոչ ինձ համար: Ես բնակվում եմ այստեղ 30 տարի: Կարճ ասած, խեղդվողը ինքը պետք է իրեն փրկի, եւ այդ պատճառով էլ համարում եմ, որ պատգամավոր առաջադրվողը պետք է առնվազն բնակվի տվյալ շրջանում: Անկասկած, նա ավելի լավ է պատկերացնում առկա պրոբլեմները, բացի դրանից, այս հանգամանքը թույլ է տալիս ընտրողներին ավելի ճշգրիտ կարծիք կազմել թեկնածուի մասին, քան 2-3 էջանոց պլատֆորմը մի 9/14 նկարի հետ միասին: Ասածս վերաբերվում է, իհարկե, ընտրությունների կազմակերպման ներկա տարբերակին: Ինչ վերաբերվում է քաղաքապետին, ապա զարմանալի է, որ ամեն քայլափոխի խոսելով օրենսդիր եւ գործադիր մարմինների տարանջատման մասին, փորձեր են արվում ձուլել դրանք, եւ սա միակ դեպքը չէ:

– Ո՞ր խնդիրն եք համարում առաջնայինը ներկա պայմաններում:

– Ես չգիտեմ ինչ ասել է առաջնային: Այսօր, երբ մենք փորձում ենք անկախանալ, բոլոր խնդիրներն էլ առաջնային են: Այստեղ է մեր Արցախի եւ փախստականների հարցը, անպայման ազգային բանակի ստեղծումը եւ սահմանների պաշտպանությունը, աղետի գոտու հարցը, էկոնոմիկայի զարգացման եւ միաժամանակ գործազրկության եւ սոցիալական լարվածության աճի առկայությունը, վերջապես, մեր ահռելի ծանր առօրյան, եւ այլն, եւ այլն: Այս բոլոր հարցերը իրար հետ սերտորեն կապակցված են: Դուք կարո՞ղ էիք որեւէ մեկին առաջնություն տալ: Կարծում եմ՝ ոչ: Ես բացառություն եմ անում միայն մեկին՝ անկախության հաստատմանը, ամրապնդմանը:

Մեր թղթակից

digitised by A.R.A.R.@

Շվեդիա. սոցիալիզմի ջարդված մոդելը

Այն արդեն ճաք էր տվել 1976-ին: Բայց Ուլոֆ Պալմեի առեղծվածային անհետացումից հետո Ինգվար Կառլսոնը չկարողացավ խանգարել աջերի հաղթանակը:

Այսպիսով, խաղաղակիրթ համարվող սոցիալիզմը եւս ցույց տվեց իր սնանկությունը, եւ Շվեդիան այժմ կենսամակարդակով զբաղեցնում է հինգերորդ տեղն աշխարհում, նախկին առաջինի փոխարեն:

Սեպտեմբերի 15-ին, մինչեւ ժամը 23-ը Շվեդիայի վարչապետ Ինգվար Կառլսոնը, վերջին ամիսների հարցումների արդյունքների հակառակ, փորձում էր խուսափել ճակատագրից: Ճակատագիր, որի քմահաճույքով ինքը հանկարծակի հայտնվել էր սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության եւ կառավարության ղեկավարի պաշտոնում 1986 թվականի մարտի 1-ին, Ուլոֆ Պալմեի սպանությունից ընդամենը մի քանի ժամ անց, որի ստվերում ինքը միշտ եղել էր մի աննշան համար «2»:

Այնուամենայնիվ, ամեն ինչ փորձել էին օգտագործել աջերին հաղթելու համար: Սոցիալ-դեմոկրատները, ունենալով կես միլիարդ ֆրանկի հասնող բյուջե, ընտրարշավը կազմակերպելիս ամենատարբեր միջոցների էին դիմել հանրության իրենց կողմը գրավելու համար:

Բայց այդ բոլոր ջանքերը ապարդյուն էին անցել: Կիրակի երեկոյան քվեարկության արդյունքները նրանց համար աղետալի դարձան:

Սոցիալ-դեմոկրատներն այդքան քիչ քվեներ չէին ստացել 1928 թվականից ի վեր: Ռիկսդագում (խորհրդարանում) հիմա կա յոթ կուսակցություն, բայց 1920-1988 թվականներին եղել է հինգից ոչ ավելի: Ավելացել են քրիստոնեա-դեմոկրատների եւ նոր ժողովրդավարության փոքր կուսակցությունները: Առաջինը կրոնական բնույթ ունի եւ քառորդ դար տեղում դոփել է խորհրդարան մտնելուց առաջ: Երկրորդը անհատմարդողական եւ գերբողոքական կուսակցություն է: Հիմնվել է 1990 թվականի վերջերին երկու գործարար մարդկանց կողմից, որոնք քաղաքական անցյալ չունեն: Մեկը կոմս է, իսկ մյուսը՝ զվարճանքի գրասայգիների սեփականատեր: Ինչ վերաբերում է չափավորներին (այդ տիտղոսը սեփականացնում են դասական աջերը), նրանք շոշափելի հաջողություն ունեցան: Մի խոսքով, ձախերի բլոկը լուրջ պարտություն կրեց:

Սա նշանակու՞մ է արդյոք, թե շվեդական մոդելը մահամերձ է, կամ արդեն մեռած է: Արդեն երկու տասնամյակ է, ինչ այդ նշանավոր մոդելը (եթե դա իրոք գոյություն է ունեցել) սկսել էր քայքայվել: Դրա պատճառը եղան երեք իրադարձություններ: Առաջինը վաս մտածված սահմանադրական բարեփոխումն էր, որի արդյունքը եղավ մի անհաջող փոխզիջում: Երկրորդը այն հարստության փոփոխումն էր, որ բազմազորությունը կուսակել էր՝ խուսափելով երկու աշխարհամարտերից եւ որը բույլ էր տվել կառուցել մի ավելսյաց երկիր: Երրորդը 1969 թվականին Ուլոֆ Պալմեի իշխանության գլուխ անցնելն էր, որը հաջորդեց «ազգի հայր» Թագե Էրլանդերին: 23 տարվա անընդմեջ կառավարումից հետո վաստակած հանգստի անցած Ուլոֆ Պալմեն, կրծու ծաղրանքով լի եւ հավակնոտ այդ մտավորականը, երազում էր դառնալ միջազգային կյանքի մրցավարներից մեկը եւ առաջարկում էր իր կարծիքով չափազանց պասիվ Շվեդիայի ավանդական չեզոքությունը փոխակերպել ակտիվ ու մարտնչող չեզոքության. մի բան, որ ամենևին դուր չէր գալիս: Ինչպես որ ավելի ուշ պատահեց Միխայիլ Գորբաչովի հետ. Ուլոֆ Պալմեն նույնպես մեծարվում էր երկրի սահմաններից դուրս, իսկ երկրի ներսում կամաց-կամաց ժողովրդի մի մասի բըռնամանքին էր արժանանում կառավարման իր ոճի եւ նպատակների պատճառով: Ընտրությունից ընտրություն սոցիալ-դեմոկրատները նրա օրոք կորցնում էին իրենց քվեները:

1976-ին պատահեց առաջին լուրջ նախազգուշացումը. ընտրական լուրջ պարտությունը սոցիալիստներին ստիպեց 44 տարի իրենց տնօրինած իշխանությունը զիջել բուրժուական երեք կուսակցություններին: Ճիշտ է, 1982-ին սոցիալիստները կրկին անցան իշխանության գլուխ, բայց դա պատահեց հիմնականում այն պատճառով, որ բուրժուական երեք կազմավորումները չկարողացան համաձայնության գալ մի ամբողջ շարք առանցքային հարցերի, մասնավորապես, միջուկային էներգիայի հարցի շուրջը:

Տնտեսական կարճատեւ վերելքին եւ արտաքին քաղաքականության զգալի զգուշավորությանը հակառակ, 80-ական թվականները չըդանդաղեցրին այդ մեծ բանվորական կուսակցության դանդաղ անկումը: Այն արագացավ նաեւ կուսակցության ղեկավարի սպանության հետեւանքով, որի հանգամանքները մինչեւ օրս մնում են առեղծվածային: Արհմիությունների եւ ձեռնարկատերերի ընդհանուր համաձայնությունը, որը համարվում է երկրի բարգավաճման հիմքը, այսօր այլեւս մի նմուշ է: Կատարելագործման իրենց կամքից կուրացած սոցիալ-դեմոկրատների գաղափարախոսները, լինելով իրենց նախորդներից պակաս պրագմատիկ, մեծ երազանքներ հղացան, նպատակադրվելով կառուցել մի հասարակություն, որտեղ յուրաքանչյուրի երջանկությունը ամբողջապես ծրագրված կլիներ: Դա նրանց ստիպեց մեծացնել հարկերն ու տուրքերը եւ ձեռնարկությունների կապիտալներում ստեղծել աշխատավարձի հայտնի ֆոնդերը, որի համար նրանց մեղադրեցին Շվեդիայում կոլեկտիվիզմ մտցնելու մեջ: Արդյունքն այն եղավ, որ փոքր ու միջակ ձեռնարկատերերը, արհեստավորները, մանր առեւտրականները, հողագործները մի իսկական խռովություն բարձրացրին:

Մեծ ձեռնարկատերերը, գտնելով, որ նախնական համաձայնությունը խախտված է, նախընտրեցին ներդրումներ կատարել ուրիշ երկրներում: Բազմաթիվ ֆիրմաներ տեղափոխվեցին, խոշոր կապիտալները աստիճանաբար արտասահման հոսեցին, եւ ուղեղների մի նոր արտահոսք կատարվեց (բժիշկներ, հետազոտողներ, արվեստագետներ եւ այլն), որոնք այսօր աշխատում են Լոնդոնում, Կալիֆոռնիայում:

Քայքայման աշխատանքը ավարտին հասցնելու համար արեւելյան Եվրոպայի փլուզումը քաղաքացիների մեջ արթնացրեց ազատության եւ անկախության մի աննախադեպ ծարավ: Նրանցից շատերը, մանավանդ երիտասարդները, ավելի շատ զգացին իրենց ուսերի վրա ծանրացած տարբեր հարկադրանքների բեռը, որ դրել էր սկանդինավյան ոճի նոմենկլատուրան եւ որն իրենց հետ չէր խորհրդակցում կարեւոր որոշումները ընդունելուց առաջ, ինչպիսին է, օրինակ, Եվրոպայի տնտեսական միավորմանը անդամակցելու խընդիրը: Զգալի չափով նաեւ սրանով են բացատրվում սեպտեմբերի 15-ի քվեարկության արդյունքները: Դրա շարունակությունը հիմա կախված է Շվեդիայի սոցիալ-դեմոկրատական մոդելի պարտությունից օգտվելու աջ կուսակցությունների կարողությունից:

«Լը Պուեն»

Կոմունիզմ ֆրանսիական ձեւով

Փարիզի «Կարմիր գոտում» կուսակցությունը դեռեւս պահպանում է իր ժողովրդականությունը

Երբ քաղաք մտնես Ստալինգրադյան փողոցից, Վ. Ի. Լենինի արձանի շուրջ աճած կարմիր եւ վարդագույն ծաղիկներից մի քըննուշ բուրմունք կղաշի ձեզ: Դուք այնտեղ՝ Կարլ Մարքսի թաղամասի բարձրահարկ, բետոնակուռ շենքերի առաջ հավաքված կտեսնեք «ընկերների» մի խումբ, որոնք զբաղված են կոմունիստական կուսակցության պաշտոնաթերթը բերելով: Յուրի Գագարինի, Նելսոն Մանդելայի եւ Սալվադոր Ալիենդեյի անվան փողոցների երկայնքով փակցված են մուրճն ու մանգաղը պատկերող պաստառներ, իսկ դրանց կողքին մի հայտարարություն ազդարարում է. *«Աշխատանք ենք փնտրում պարզապես մեր գոյությունը պահպանելու համար»:*

Այս բոլորը բարի գալուստ կարող են մաղթել ձեզ Բոբինյիում՝ ֆրանսիական կոմունիստական կուսակցության այդ «ամրոցում», որտեղ կուսակցականները դեռեւս մտադրություն չունեն *«ներողություն խնդրելու»*: Կգա՞ արդյոք այն օրը, երբ նրանք կվերանվանեն փողոցները եւ կտապալեն Լենինի արձանը:

Առայժմ քաղաքագլուխ Ժորժ Վալբոնը լայն ժպիտով է տալիս եւ գլուխն օրորելով ասում. *«Ինձ սնուցել են Հոկտեմբերյան հեղափոխության կաթով: Լենինը հոյակապ խորհրդանիշն է եղել ֆրանսիայի բանվորների եւ մտավորականության համար»:*

Իր անվան սկզբնատառերը կրող վերնաշապիկով եւ ռուսական հմայքով՝ Վալբոնը, որ 67 տարեկան է, երկու տասնամյակ է, ինչ տիրություն է անում բանվորական քաղաք համարվող Բոբինյիի վրա, որը Փարիզի հյուսիս-արեւելյան մասում է գտնվում: Քաղաքագլխի անցյալ ընտրությունների ժամանակ նա հավաքել է ձայների 66 տոկոսը: *«Կոմունիզմը դեռեւս հարիզոնի վրա է գտնվում: Մենք այն կամաց-կամաց ենք կերտում, ոչ թե միանգամից՝ հրամանագրով»*,– պնդում է նա:

Նրա լավատեսությունը, իհարկե, չափազանցված է: Փարիզի շրջակայքում գտնվող, կոմունիստների կողմից ղեկավարվող արդյունաբերական քաղաքների ցանցը, անցյալ տասնամյակի ընթացքում, դեռի աջ հակվածության պատճառով արդեն կորցրել է իր նախկին կենսունակությունը: 1988-ի նախագահական ընտրությունների ժամանակ կոմունիստները վաստակեցին ձայների ընդամենը 68 տոկոսը: Այնուամենայնիվ, նույնիսկ ներկա պայմաններում, երբ խորհրդային ամբողջատիրությունը ինքնալուծարման է գնում, նախագահ Ֆրանսուա Միտերանի փոքրամասնության սոցիալիստական կառավարությունը իր օրենսդրության մշակման համար հենվում է 26 կոմունիստ պատգամավորների վրա:

Հակառակ Իտալիայի եւ Իսպանիայի կոմունիստական կուսակցությունների դիրքորոշումների կտրուկ փոփոխմանը, Ֆրանսիայի «ընկերները» մտադրություն անգամ չունեն փոխելու իրենց կուսակցության անվանումը: Ֆրանսիայի 226 մեծագույն քաղաքներից 46-ը (այդ թվում նաեւ Բոբինյին) տակավին մընում են կոմունիստների ձեռքում: Դրանցում պարզ ժողովրդի ընդհանուր տրամադրությունը հայրենաբաղձական ափսոսանքի եւ համառ, մարտական կեցվածքի մի խառնուրդ կարելի է համարել:

«Գուցե վողկա հյուրասիրենք ձեզ»,– սիրալիր առաջարկում է քաղաքապետարանի անդամ Ռայմոն Շաթինը: Սակայն հաջորդ րոպեին նա լրջանում է, հիշելով այն օրերը, երկու տասնամյակ առաջ, երբ կուսակցության անդամ դարձողին ուղարկում էին Խորհրդային Միություն՝ այցելության:

«Այն դրախտավայր է բանվորների համար», ասում էին նրանք: Այսօր նրանց մեծամասնությունը ընդունում է, որ այդ խոսքերը միայն ծիծաղ կարող են առաջացնել մարդկանց շրջանում:

Քաղաքապետարանի շենքի առաջ Ժերար Կուրյան անունով մի ակտիվիստ *«Յումանիտե»* է վաճառում եւ համբերությամբ բացատրում ռուսական եւ ֆրանսիական կուսակցությունների տարբերությունները: *«1976-ին մենք պաշտոնապես հրաժարվեցինք պրոլետարիատի դիկտատուրա հասկացությունից: Մինչ այդ մենք էլ մեր կասկածները ունեինք այդ հարցում»*, ասում է նա:

Բոբինյիում այժմ գաղափարախոսությունը եկել է փոխարինելու անձնական շահագրգռվածությանը: Եվ կոմունիստները փորձում են իրենց դիրքերն ամրապնդել՝ հենվելով համակիրների վրա: *«Նրանք քաղաքն իրենց հովանավորության տակ են վերցրել»*,– ասում է ընդդիմադիր Ժան-Լուի Ռոմերոն: – *Հենց որ մեկը կորցնում է իր աշխատանքը, կուսակցության աշխատողները օգնության ձեռք են մեկնում, առաջարկելով բեկտազ կես դրույքով մի աշխատանք, կամ էլ նպաստ»*: Բոբինյիի 44 հազար բնակիչներից 2700 կոմունիստ ակտիվիստները մաս են կազմում շրջակա գործարաններում ստեղծված 70 կուսակցական բջիջների: Երբ որեւէ ընտանիք չի կարողանում վճարել իր տան վարձը, տեղական բջիջի ղեկավարը միջամտում է պաշտոնական մարմինների մոտ, իսկ երբ ոստիկանությունն է հայտնվում ընտանիքին դուրս հանելու բնակարանից, «ընկերները» իրենց մարտական կեցվածքով փակում են նրա ճանապարհը:

Նրանք ամեն տարի հնարավորություն են ստեղծում հարյուրավոր երեխաների համար՝ իրենց հանգիստն անցկացնելու գյուղում: Նրանց հասկացվում են երեք պոլիկլինիկա, ամառվա ընթացքում երեխաների խնամքին հետեւելու համար: Իսկ մեծահասակներին ապաստան են տալիս ծերանոցներում: Փողոցներում փակցված հայտարարությունները համայնական չընդունված ուսանողներին հրավիրում են քաղաքապետարան՝ օգնություն կազմակերպելու համար: Այս «առատաձեռնությունը» ֆինանսավորվում է տեղական հարկերի բարձրացման եւ նախարարություններում գործող սոցիալիստ համախոհների ներդրումների միջոցով:

Կոմունիստական այս բարի կամեցողությունը տարածվում է նույնիսկ կրոնական դաշտը: Վերջերս, կիրակի օրը, բազմ մեխակներ էին զարդարում սուրբ Մարիամ Աստվածածնի արձանը, որը գտնվում է Սեն Անդրե եկեղեցում: Բոբինյիի բնակիչները այդ եկեղեցին անվանում են Կարլ Մարքսի եկեղեցի: 150 հավատացյալների առաջ քարոզ կարդալով, հայր Ժան Դեբեն մեծ տակտով խուսափում անդրադառնալ կոմունիստական դարաշրջանի վախճանի թեմային: *«Քրիստոնյաներն ու կոմունիստները այստեղ համագործակցում են միմյանց հետ»*,– ասաց նա արարողությունից հետո: – *Կոմունիստները շատ հոգատար են*

մարդկանց կարիքների նկատմամբ»: Տարը տարի առաջ Վալբոնի կառավարությունը 500 հազար դոլար հատկացրեց մի նոր եկեղեցի կառուցելու համար:

Բոբինյիի գրասավայրերում, որտեղ գինու եւ պանրի խանութները գտնվում են բելգիական հրուշակեղենի խանութների դեմ հանդիման, իսկ Մակդոնալդի ցուցափեղկերում «Մեծ Մակն» է այցելուներին հրավիրում, վիդեոբարերում աղմուկն է իշխում, կոմունիստականի եւ կապիտալիստականի միջեւ եղած հակադրությունները համարյա թե մրազնվել են:

Շրջակայքում տասնյակ փողոցներ կրում են Ֆրանսիայի կոմունիստների, պացիֆիստների եւ հեղափոխականների անունները: Որոշ արվեստագետներ այնտեղ մեծարանքի են արժանացել: Նրանց շարքում կարելի է նշել Պաբլո Պիկասոյին (որի անունով մետրոյի կայարան կա), Չարլի Չապլինին (Մշակույթի կենտրոն) եւ դեդեկտիվ գրող Դաշիել Համետին (փողոց): Այս վերջինը մի ժամանակ սեւ ցուցակի մեջ էր՝ որպես կոմունիստ:

Իսկ ի՞նչ է վերապահված ապագային: Մի նոր սպորտային համալիր է կառուցվում, որը քաղաքապետարանի աջ-թեւայինների առաջարկով պետք է կոչվի Անդրեյ Սախարովի անունով:

Կոմունիստները «կտկնվում» են, բայց դեռեւս շարունակում են «դիմանալ»:

«Լը Պուեն»

Քաղաքագլուխ ՎԱԼԲՈՆԸ Կարլ Մարքս թաղամասում

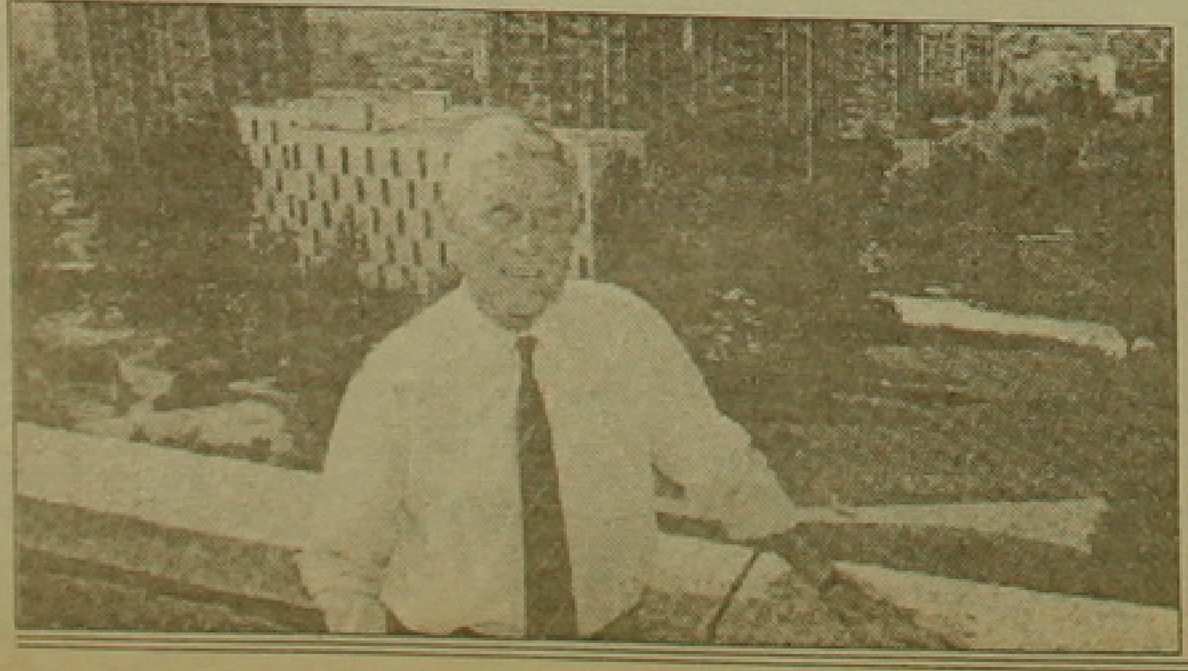

digitised by A.R.A.R.@

Իրանական «Առյուծ եւ արեգակ» զինանշանը եւ Հայաստանը

Ղաջարների օրոք գործածության մեջ դրված եւ մինչեւ իսլամական հեղափոխության հաղթանակը Իրանի ազգային-պետական խորհրդանիշը համարվող *«Շիրօխուրշիդ»* (Առյուծ եւ արեգակ) զինանշանի մասին կան բազմաթիվ ավանդազրույցներ, որոնցից ամենատարածվածը դրա վերագրումն է անկախությունը կորցրած Հայաստանին: Ըստ ավանդության, առյուծը Հայաստանի խորհրդանիշն է, իսկ արեգակը՝ Իրանինը: Երբ Շահ Աբբասը գրավեց Հայաստանը եւ զրկեց հայերին անկախությունից, ի նշան հաղթանակի, ստեղծեց *«Առյուծ եւ արեգակ»* զինանշանը՝ իբրեւ Իրանի մաս կազմող հատվածի վերամիավորման եւ հնազանդեցման խորհրդանիշ:

Իրանական զինանշանին է անդրադարձել ծագումով ատրպատականցի պատմաբան Քյասրավին, որը ներկայացնելով գոյություն ունեցող ավանդազրույցները եւ հերքելով դրանց պատմականորեն հավաստի լինելը, առաջարկում է իր վարկածը իրանական զինանշանի ստեղծման մասին: Քյասրավին հայերի հետ զինանշանի առնչության վարկածը հերքելու նպատակով հակիրճ ներկայացնում է Հայոց պատմությունը: Անդրադառնալով հայ ժողովրդի պատմության հանգուցային դրվագներին եւ հայ պետականության անկմանը, Քյասրավին վերջում կանգ է առնում Շահ Աբբասի օրոք տեղի ունեցած բռնագաղթի վրա, այն համարելով հայերի նկատմամբ ոչ թշնամական քայլ: Ըստ Քյասրավիի, հայոց գաղթի կազմակերպման պատճառն այն էր, որ օսմանցիների դեմ պատերազմող Շահ Աբբասը ցանկանում էր ամայացնել Հայաստանի այն բնակավայրերը, որտեղից հակառակորդը կարող էր պարեն հայթայթել իր զինվորների համար: Մյուս կողմից, Շահ Աբբասը, տեղահանելով հայերին, ուզում էր փրկել նրանց օսմանցիների դաժանություններից: Այնուամենայնիվ, ավելացնում է հեղինակը, հայերը մեծ դժկամությամբ լքեցին իրենց հարազատ բնակավայրերը, հատկապես այն պատճառով, որ գաղթը կատարվեց բռնի եւ մի խումբ վայրենաբարո զինվորների ձեռքով:

Խոսելով Լեւ, Լեւոն, Ղեւոնդ, Ասադ, Շիր, Ասլան եւ Արսլան (բոլորն էլ առյուծ) անձնանունների կիրառության լայն ոլորտի մասին, Քյասրավին անդրադառնում է Կիլիկիո հայոց թագավորության Ռուբինյանների դինաստիային եւ նշում, որ միայն այդ հարստության թագավորներից վեցի անունը Լեւոն է: Լեւոն Առաջինի եւ Լեւոն Երկրորդի ժամանակ, ավելացնում է իրանցի պատմաբանը, առյուծի պատկերով բազմաթիվ մետաղադրամներ են շրջանառության մեջ դրվել, իսկ այլ անվանումներ ունեցող հայոց թագավորների օրոք համեմատաբար քիչ տարածում են ունեցել առյուծի պատկերով մետաղադրամները: Դրանով Քյասրավին փորձում է ապացուցել, որ առյուծը հայերի մոտ պետական խորհրդանիշ չի եղել: Այնուհետեւ խոսելով Լեւոն Երկրորդի մասին, Քյասրավին անդրադառնում է պատմությանը հայտնի երրորդ խաչակրաց արշավանքներին, որոնց ընթացքում Կիլիկիո թագավորը օժանդակում է Գերմանիային եւ ի նշան երախտիքի՝ Գերմանիայի կայսրից ստանում է առյուծի պատկերով թագ եւ դրոշ: Քյասրավին նշում է, թե մինչեւ այդ արքայական դրոշի վրա դրվագված էր արծվի նկար: Կիլիկիո հայկական թագավորության վերջին տիրակալ Լեւոն 6-րդը, ավելացնում է Քյասրավին, պարտություն կրելով եգիպտական բանակից, իր կնոջ եւ դստեր հետ որոշ ժամանակ անց է կացնում Եգիպտոսի բանտերում եւ միայն Իսպանիայի թագավորի միջնորդությունից հետո ազատ է արձակվում եւ տեղափոխվում Եւրոպա: Լեւոն 6-րդը 1493 թ. Փարիզում կնքում է իր մահկանացուն: Նրա աճյունը հողին է հանձնվել ս. Դենիս եկեղեցու բակում եւ գերեզմանաքարին, ինչպես նաեւ շիրմաքարի վրա դրված Ecusson կոչվող վահանին (որ պահպանվում է մինչեւ օրս) պատկերված է երկու առյուծ: Չնայած դրան, Քյասրավին այն կարծիքին է, որ առյուծը երբեք հայոց պետական զինանշանը չի եղել:

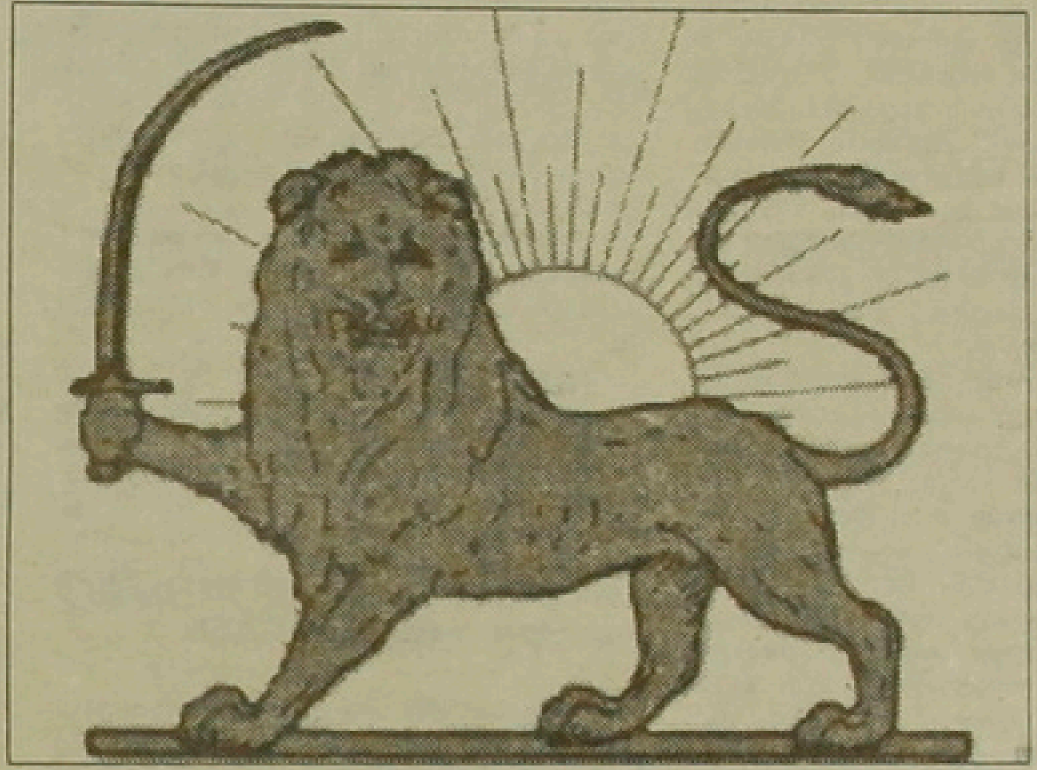

Ըստ մեկ այլ վարկածի, կրակապաշտ իրանցիները, որ հատուկ հարգանք էին տածում նաեւ արեգակի նկատմամբ, տեղադրելով այն հզորության եւ քաջության խորհրդանիշը հանդիսացող առյուծի վրա, ընտրեցին պետական զինանշան: Սակայն Քյասրավին հերքում է նաեւ այդ վարկածը, նշելով, որ «Առյուծ եւ արեգակ» զինանշանը որեւէ առնչություն չունի Իրանի նախապատմական ժամանակաշրջանի հետ, այլ ստեղծվել է անցյալ դարի սկզբներին:

Մեկ այլ ավանդապատումի համաձայն, Քեյկուբադի որդի Քեյխոսրովը ի պատիվ իր գեղեցկադեմ կնոջ հրամայում է արծաթե դրամների վրա դրվագել ծագումով վրացի թագուհու պատկերը, եւ, քանի որ այդ բանը հակասում էր իսլամի օրենքներին, կնոջ կերպարանքի փոխարեն դրվագվեցին առյուծի եւ դրա վրա՝ կնոջ դեմք հիշեցնող արեգակի պատկերները: Քյասրավին պնդում է, որ սելջուկների ժամանակաշրջանից պահպանվել են վերը նշված արծաթադրամի նմուշներ: Սակայն, հեղինակի կարծիքով, մինչեւ Կաջարների հարստությունը, Իրանում ընդհանրապես չի եղել զինանշան, եւ միայն Ֆաթհալի շահի ժամանակ, երբ Իրանը շփման մեջ մտավ Եւրոպայի հետ, ընդօրինակելով եւրոպացիներին եւ օտարերկրացիների շքանշաններ շնորհելու նպատակով, իրանական արքունիքում հորինվեց Շիրօխուրշիդ նշանը, որի ծագումը, հեղինակի կարծիքով, ոչ մի առնչություն չունի պատմական Իրանի հետ:

Համաձայնելով Քյասրավիի տեսակետին, ավելացնենք միայն հետեւյալ պատմական փաստը, որի միջոցով ճշգրտվում է իրանական զինանշանի ստեղծման թվականը:

1810 թվականի հոկտեմբերին ռուս-իրանական ռազմական գործողությունների ընթացքում Եփրեմ արքեպիսկոպոսը, որ ուղեւորվում էր Էջմիածին՝ բազմելու կաթողիկոսական աթոռին, Աշտարակում ջերմ ընդունելության է արժանանում Իրանի թագաժառանգ, Ատրպատականի փոխարքա Աբբաս Միրզայի մարդկանց կողմից, իսկ Էջմիածնում Եփրեմը ներկայանում է թագաժառանգին: Վերականգնելով իրանական նախկին շահերի կողմից Էջմիածնին եւ կաթողիկոսներին տրված արտոնությունները, Աբբաս Միրզան Եփրեմին առաջարկում է չկրել ռուսաց կայսրի կողմից շնորհված ս. Աննայի առաջին աստիճանի շքանշանը այնքան ժամանակ, մինչեւ որ շահի կողմից չստանա նմանօրինակ մի շքանշան: Դա իրանական «Առյուծ եւ արեգակ» շքանշանն է, որ հենց այդ առիթով առաջին անգամ իրանական արքունիքը սահմանեց եւ գործածության մեջ դրեց:

Գ. ՄՈՎՍԵՍՅԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Անկախություն նաեւ մարզական բնագավառում

Հայաստանի օլիմպիական կոմիտեի նախագահությունը որոշում կայացրեց դիմել միջազգային օլիմպիական կոմիտեի նախագահ Խուան Անտոնիո Սամարանչին, որ Հայաստանի, որպես անկախ պետության, օլիմպիական կոմիտեն անդամագրվի միջազգային օլիմպիական կոմիտեին:

Ըստ գործող օլիմպիական խարտիայի, միջազգային օլիմպիական կոմիտեի անդամ կարող է դառնալ այն երկիրը, որը տարբեր մարզաձեւերից առնվազն միջազգային 5 ֆեդերացիաների անդամ է: Հենց այդ հանգամանքը հաշվի առնելով, Հայաստանի օլիմպիական կոմիտեի նախագահությունը որոշել է նաեւ զուգահեռաբար հեռագրեր հղել մեր հանրապետությունում լավ արմատներ գցած ու ամենատարբեր պաշտոնական մրցասպարեզներում շոշափելի հաջողությունների շնորհիվ բարի հեղինակություն ձեռք բերած մարզաձեւերի հնգամարտի, բռնցքամարտի, ծանրամարտի, հունա-հռոմեական եւ ազատ ըմբշամարտերի միջազգային ֆեդերացիաներին, նրանց անդամագրվելու համար: ■

«Կոտայք»-ը դժվար թե կարողանա ավարտել առաջնությունը

Ըստ խաղացանկի, ֆուտբոլի ԽՍՀՄ առաջին խմբի առաջնության հերթական տուրում Աբովյանի «Կոտայք»-ը վաղը պետք է ընդունի Վորոնեժի «Ֆակել»-ին, սակայն մրցակիցը նախապես հեռագրով տեղեկացրել է համամիութենական ֆեդերացիային, որ չի կարողանա մեկնել Երեւան: Հետաձգվեց «Կոտայք»-ի մասնակցությամբ եւս մեկ հանդիպում: Մինչ այդ չկայացավ հոկտեմբերի 10-ին նախատեսված «Կոտայք» - «Տեքստիլշչիկ» (Կամիշին) հանդիպումը:

«Կոտայք»-ն արդեն պաշտոնական 6 հանդիպում է բաց թողել, իսկ ձմեռնամուտը հեռու չէ:

Հավանականությունը քիչ է, որ մեր թիմը կհասցնի ավարտել առաջնությունը:

Նույն վիճակում է նաեւ Երեւանի «Արարատ 2 - Պրոմեթեւս» թիմը, որը հանդես է գալիս ԽՍՀՄ 2-րդ խմբի առաջնության միջանկյալ գոտու մրցաշարում: «Արարատ 2»-ը բաց է թողել անընդմեջ 4 հանդիպում՝ 2-ը՝ չգնալու, 2-ը՝ մրցակիցների չընդունելու պատճառով: Արդեն պարզ է, որ հոկտեմբերի 14-ին եւ 17-ին նախատեսված «Արարատ 2»-ի հանդիպումը Վլադիմիր եւ Ռյազան քաղաքների թիմերի հետ էլ չի կայանա: Ո՞ւմ են պետք նման անկանոն ռիթմով առաջնությունները: ■

«Հասիս»-ի ճակատագիրն էլ անորոշ է

Բասկետբոլի կանանց ԽՍՀՄ բարձրագույն խմբի հերթական առաջնությունը դեռ չսկսված, արձանագրվեց առաջին անակնկալը: Նախնական փուլի առաջին տուրի երեւանյան փնջային մրցաշարը, որն ըստ խաղացանկի նախատեսված է հոկտեմբերի 14-ից 16-ը, չի կայանա: Մոսկվայից

ստացված հեռագրի համաձայն, այն տեղափոխվել է Վոլգոգրադ:

«Հասիս»-ի ճակատագիրն էլ, փաստորեն, անորոշ է: Չնայած մեր թիմն ամենայն լրջությամբ նախապատրաստվել է հերթական խաղաշրջանին, սակայն նրա մասնակցությունը ԽՍՀՄ բարձրագույն խմբի առաջնությանը կասկածի տակ է: Համենայն դեպս, «Հասիս»-ը դժվար թե կարողանա մեկնել Վոլգոգրադ:

Առաջին խմբի մրցաշարում հանդես եկող Երեւանի «Ուրարտու»-ն, որն իր հերթին արդեն 4 խաղ է բաց թողել, ամեն ինչ արեց Բենդերի մեկնելու համար, որտեղ վաղը եւ մյուս օրը պետք է մրցի տեղի «Ֆլորարե» թիմի հետ: ■

Հայ բռնցքամարտիկները պատրաստվում են աշխարհի առաջնությանը

Նոյեմբերի 15-ից 23-ը Սիդնեյում (Ավստրալիա) կկայանա բռնցքամարտի աշխարհի հերթական առաջնությունը:

Այդ խոշոր ստուգատեսին մասնակցելու իրավունք են ձեռք բերել վերջերս ԽՍՀՄ գավաթակիրներ դարձած երեւանցի երկու բռնցքամարտիկներ 48 կգ քաշային Ալեքսան Նալբանդյանը եւ աշխարհի ու Եւրոպայի չեմպիոն Իսրայել Հակոբկոխյանը (71 կգ): Սակայն Կիսլովոդսկում տեղի ունեցող ԽՍՀՄ ընտրանիի ուսումնամարզական հավաքին մասնակցում են նաեւ նրանց համաքաղաքացիներ Արթուր Գեղամյանը (71 կգ) եւ Արշակ Ավարտակյանը (91 կգ): Երկուսն էլ իրենց քաշային կարգերում պահեստայիններ են: ■

Բաժինը վարում է Սուրեն ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

ԽՍՀՄ-Իրան հարաբերությունները վերելք են ապրում

Օրերս Գառնաղան-Պաչկիրանի (Թուրքմենիա) շրջանում բացվեց Իրանի սահմանի պարզեցված անցման կետ: Այժմ 45 կիլոմետրանոց սահմանամերձ գոտու բնակիչներից ամեն մեկը տարին 4 անգամ, ոչ ավելի, քան 15 օրով, կկարողանա մեկնել հարեւան երկիրը եւ այնտեղից հյուրեր ընդունել: Դրա համար անհրաժեշտ է ունենալ հրավեր Իրանից կամ իմանալ հրավիրողների ճիշտ հասցեն, ինչպես նաեւ ունենալ ներքին գործերի մարմինների եւ սահմանային գոտու ղեկավարության թույլտվությունը՝ սահմանի պարզեցված անցման կետն առայժմ աշխատում է շաբաթը երկու անգամ, եւ նրա անցումային կարողությունը փոքր է՝ երկու կողմերից 50 մարդ: Սակայն շուտով այն կմեծանա: Խորհրդա-իրանյան սահմանում նախատեսվում է բացել հեշտացված անցման լրացուցիչ կետեր:

Վերջին տարիների խորհրդա-իրանյան հարաբերությունները քաղաքական-տնտեսական եւ մյուս ոլորտներում վերելք են ապրում: Հենց դրա հետեւանքն էր սահմանի պարզեցված անցման կետերի բացումը: Այդ մասին հայտարարեց ԽՍՀՄ արտգործնախարարության Միջին Արեւելքի երկրների վարչության պատասխանատու աշխատակիցը: *«Դիվանագիտական համայնապատկեր»*-ի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ նա հիշեցրեց, որ անցյալ փետրվարին Թեհրան այցելեց ԽՍՀՄ արտգործնախարարի տեղակալ Բորիս Չապլինը:

Այն ժամանակ ստորագրվեց երկու հուշագիր. պարզեցնել խորհրդա-իրանյան սահմանի անցումը սահմանամերձ շրջաններում ապրող երկու երկրների քաղաքացիների համար եւ մեծացնել հարազատների եւ մյուս անձանց կողմից հրավիրված երկու երկրների քաղաքացիների փոխադարձ այցերի պայմանները: Այդ փաստաթղթերի համաձայն, բացվեցին սահմանի պարզեցված անցման կետերը, այդ թվում եւ Գառնաղան-Պաչկիրան շրջանում: Այդ կետը չորրորդն էր (առաջին երեքը բացվել էին սահմանի ադրբեջանական հատվածում):

digitised by A.R.A.R.@

Կոնգրեսը հետաձգում է Իսրայելին տրվելիք պարտքը մինչեւ 1992 թ. սկիզբը

Միացյալ Նահանգների պետդեպարտամենտը գոհունակություն հայտնեց չորեքշաբթի, հոկտեմբերի 2-ին, որ Կոնգրեսը համաձայնել էր մինչեւ 1992 թ. սկիզբը հետաձգել Իսրայելի պահանջած բանկային փոխառությունների երաշխիքների քննությունը, մի բան, որ աղմուկ էր բարձրացրել, երբ Բուշը հայտնել էր դրա մասին անցյալ ամիս:

Այդ համաձայնությունը, որ երկու շաբաթից ի վեր այլեւս կասկած չէր հարուցում, առարկայացավ, երբ խորհրդարանականների հստակ մեծամասնություն արտահայտվեց դրա օգտին: Դեպարտամենտի բանբեր Մարգրեթ Թաթուայլերը դրանից անմիջապես հետո գոհունակություն հայտնեց, որ այդ դիրքը համապատասխանում է Մերձավոր Արեւելքում *«խաղաղության պատմական հնարավորության շահերին»*:

Նյու Յորքում Իսրայելի արտգործնախարար Դավիդ Լեւին այդ վճիռը բնորոշեց որպես իր երկրի եւ Միացյալ Նահանգների հարաբերությունները մթագնող *«փոքրիկ ամպ»*: Նա լավատեսություն հայտնեց, թե ինքը վստահ է, որ հենց «պահը գա», այդ պարտքին կանաչ լույս կտրվի: Դ. Լեւին ընդգծեց սակայն, որ այդ հետաձգումը *«տարօրինակ որոշում»*, *«շատ հարցեր»* կառաջադրի Իսրայելում: *«Սակայն մենք դրանք չենք տա»*, ավելացրեց նա, բացատրելով, թե ինքը չի ուզում հակառակել *«Միացյալ Նահանգների նման մի բարեկամի»*:

Իր կողմից, Լիբանանի արտգործնախարար Ֆարես Բուեզը չորեքշաբթի օրը հայտարարեց, որ մերձավորարեւելյան խաղաղության խորհրդաժողովը կկայանա նոյեմբերի կեսերին հետեւյալ երեք քաղաքներից մեկում. Լոզան, Ցյուրիխ կամ Լա Հեյ:

Մինչդեռ, միջազգային մակարդակով շարունակվում են հանդիպումները՝ հեռացնելու համար այդ խորհրդաժողովի հրավիրման վերջին խոչընդոտները. այն պետք է բանավեճի առարկա դառնա նախագահ Մուբարաքի եւ Սաուդյան Արաբիայի թագավոր Ֆահդի միջեւ, հինգշաբթի օրը Ջեդդայում: Իսլամական դիմադրության համար շարժումը չորեքշաբթի օրը Ամմանում կոչ է արել Ինտիֆադային շարունակել իր գործողությունները գրավյալ տարածքներում՝ ձախողելու համար *«այդ ժողովը, որ նպատակ ունի վերացնել պաղեստինյան հարցը»*:

Միաժամանակ Կահիրեում տեղեկություն հայտնեցին, որ իսրայելական իշխանությունները խնդրել են Եգիպտոսին՝ օգնել Միացյալ Նահանգներին չեղյալ հայտարարելու ՄԱԿ-ի 1975-ի որոշումը, որով սիոնիզմը հավասարեցվում է ռասիզմին: Սակայն, ըստ Եգիպտոսի փոխվարչապետ Բուտրոս Ղալիի, այդ հարցի քննարկումը *«պետք է հետաձգվի մինչեւ խորհրդաժողովի կայանալը, արաբական կոնսենսուսի բացակայության եւ արաբական աշխարհի ներսում պառակտումներ չստեղծելու պատճառով»*: ■

Նախատեսվում է Գերմանիայի արտաքին գործերի նախարարի այցը Ղազախստան

Ինչպես տեղեկանում ենք, հոկտեմբերի 15-ին Ալմա-Աթա է ժամանելու Գերմանիայի արտաքին գործերի նախարար Հանս Դիտրիխ Գենշերը: Այդ մասին «ԻՖ»-ին հաղորդեցին Ղազախստանի նախագահի մամլո ծառայությունում: Նախարարի այցի ծրագրով նախատեսվում է հանդիպում Ղազախստանի նախագահի եւ վարչապետի հետ: Գերմանական պատվիրակությունն ու հանրապետության ղեկավարությունը քննարկելու են առեւտրատնտեսական կապերի զարգացման հեռանկարները եւ Ղազախստանի մայրաքաղաքում Գերմանիայի գլխավոր հյուպատոսության բացման հարցը:

Հանս Դիտրիխ Գենշերը հանդիպումներ է ունենալու խորհրդային գերմանացիների *«Վերածնունդ»* միության ակտիվիստների հետ:

Այցի նախօրեին Գերմանիայից Ալմա-Աթա կժամանեն մոտ 90 բիզնեսմեններ, տնտեսական փորձագետներ, դիվանագիտական ծառայությունների աշխատակիցներ եւ լրագրողներ: ■

Ղազախստանի դիտորդների խումբը կմեկնի ԼՂԻՄ

Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւի կարգադրությամբ որոշվեց հանրապետության լիազոր ներկայացուցիչների կազմը, որոնք մեկնելու են Լեռնային Ղարաբաղ:

Ղազախստանի դիտորդների խումբը գլխավորելու է հանրապետության նախագահի խորհրդական, ԽՍՀՄ ժողպատգամավոր Երկին Աուելբեկովը: Խմբի մեջ են Ղազախստանի ժողպատգամավորները, ներքին եւ արտաքին գործերի նախարարությունների, ինչպես նաեւ հանրապետության դատախազության ներկայացուցիչները: Ստեղծվեց նաեւ լրատվական խումբը, որը Ռուսաստանի լրագրողների հետ միասին լիազորված է նախապատրաստել պաշտոնական լրատվություն կոնֆլիկտի շրջանում տեղի ունեցող իրադարձությունների մասին:

Խումբը մտադիր է միջոցներ մշակել ԼՂԻՄ-ում ստեղծված իրավիճակը կարգավորելու, բոլոր ապօրինի զինված ստորաբաժանումները չեզոքացնելու, ինչպես նաեւ պատանդներին ազատագրելու եւ ԼՂԻՄ-ում ապրող բոլոր քաղաքացիների անվտանգության երաշխիքները ապահովելու համար: ■

Ադրբեջանի երկաթգծի ղեկավարությունը հերքում է

Ադրբեջանի երկաթգծի ղեկավարությունը հերքեց հաղորդագրությունն այն մասին, որ Ադրբեջանից զանգվածաբար դուրս է բերվում ռազմական տեխնիկան:

Ադրբեջանի Գերագույն խորհրդին հղած երկաթուղային գծի վարչության հաղորդագրության մեջ նշվում է, որ շարժակազմը տրամադրվում է ռազմական ստորաբաժանումներին միայն հանրապետության պաշտպանության եւ ներքին գործերի նախարարության հստակ թույլտվությունից հետո:

Հաղորդվում է, որ երկաթուղային գծում սահմանված է զորքերի բոլոր տեղաշարժերի շուրջօրյա վերահսկողություն: ■

Ադրբեջանի խորհրդարանի նախագահը ստացավ վստահության քվե

Հոկտեմբերի 10-ին Ադրբեջանի Գերագույն խորհրդի նախագահ Էլմիրա Կաֆարովան ստացավ խորհրդարանի վստահության քվեն: Նրա տեղակալներ Թելման Օրուջաեւը եւ Տամերլան Գարաեւը չստացան պատգամավորների աջակցությունը:

Է. Կաֆարովան քվեարկության արդյունքների հրապարակումից հետո հայտարարեց, որ Գերագույն խորհրդում տեղի ունեցող վերջին իրադարձությունները դաս եղան իր համար: ■

Տաջիկստանի իսլամական կուսակցությունը մտադիր է ակտիվացնել քաղաքական գործունեությունը

Տաջիկստանի իսլամական կուսակցությունը հույս ունի, որ նոյեմբերի 24-ի հանրաքվեի ժամանակ ժողովուրդը կքվեարկի կոմունիստական խորհրդարանի կազմալուծման օգտին, ինչը թույլ կտա ակտիվացնել քաղաքական գործունեությունը եւ պայքարել հանրապետության Գերագույն խորհրդի տեղերի համար: Այդ մասին «ԻՖ»-ին հայտարարեց դեռ չգրանցված իսլամական կուսակցության նախագահի տեղակալ Դավլաթ Ուսմոնը:

Դ. Ուսմոնը նշեց, որ իսլամական կուսակցությունը աջակցելու է հանրապետությունում տեղի ունեցող դեմոկրատական բարեփոխումներին, մուսուլմանական Արեւելքի երկրների հետ ավելի սերտ տնտեսական, քաղաքական եւ մշակութային կապերի հաստատմանը: ■

Երուսաղեմում մի գերմանացի զբոսաշրջիկ է սպանվել

Մի գերմանացի զբոսաշրջիկ սպանվել, մի ուրիշն էլ դանակի հարվածներից վիրավորվել է չորեքշաբթի, հոկտեմբերի 2-ին, կեսօրից հետո հին Երուսաղեմում, Դամասկոսի դարպասների մոտ: Ըստ իսրայելյան ոստիկանության բանբերի, նախահարձակը, որի անձնավորությունը չի պարզվել, ազդրից ծանր վիրավորել է 22-ամյա մի զբոսաշրջիկի, որն այդ պահին ընկերուհու հետ նստած էր եղել սրճարանում: Հանցագործը այնուհետեւ մտել է հարեւան ռեստորան, ուր կրծքից դաշունահարել է հիսունամյա մի այլ գերմանուհու: Վերջինս, որ սեղան էր նստած մի խումբ այլ զբոսաշրջիկների հետ, մահացել է վերքերից: Քսանամյա նախահարձակը, որ մորուք էր կրում, հաջողացրել է հին քաղաքի նեղլիկ փողոցներով փախուստի դիմել: Սպանության վայրում գտնվող մոտ վաթսուն հոգի հարցաքննվել են քննիչների կողմից:

Մյուս կողմից, իսրայելական երկու զինվոր թեթեւ վիրավորվել են դանակի հարվածներից հինգշաբթի առավոտյան Տուլկարեմում, Այսրհորդանանի հարավում: ■

Վրաստանի խորհրդարանը հայտարարում է իր աշխատունակության մասին

Վրաստանի Գերագույն խորհուրդը հայտարարեց, որ ամբողջությամբ կիրականացնի իր լիազորությունները մարդու իրավունքների եւ ազատությունների բազմակողմանի պաշտպանության համար: Այդ ճանապարհին կարեւոր քայլ կհանդիսանա խոսքի եւ մամուլի ազատության հաստատումը հանրապետությունում:

Վրաստանի խորհրդարանի կողմից ընդունված հռչակագրում ասվում է, որ Գերագույն խորհուրդը կպահովի ազատ ձեռնարկության զարգացումը, կարագացնի ագրարային ռեֆորմի եւ սեփականաշնորհման գործընթացի անցկացումը:

Աջակցելով հանրապետության նախագահին, ասվում է փաստաթղթում, խորհրդարանը դրա հետ մեկտեղ անշեղորեն կպահպանի Վրաստանի հանրապետության սահմանադրությունն ու գործող օրենսդրությունը:

Հռչակագրում ճանաչվում է ֆրակցիաներ ստեղծելու պատգամավորների իրավունքը, հայտարարվում է, որ Գերագույն խորհուրդը ըմբռնողությամբ կվերաբերվի փոքրամասնության կարծիքին եւ թույլ չի տա որեւէ ոտնձգություն դեմոկրատիայի սկզբունքների վրա:

Գերագույն խորհուրդը հայտարարեց նաեւ, որ Վրաստանի պետական անկախության վերականգնման գործընթացը պետք է հիմնվի ժողովրդավարացման վրա: Այդ նպատակին հասնելու համար Վրաստանի խորհրդարանը կոչ արեց հանրապետության բնակչությանը հաստատել ազգային համաձայնություն: ■

Հարաբերությունները Լիտվայի եւ ԽՍՀՄ-ի միջեւ պետք է զարգանան բարիդրացիության ոգով

Հոկտեմբերի 9-ին Լիտվայի եւ ԽՍՀՄ-ի արտաքին գործերի նախարարներ Ալգիրդաս Սաուդարգասը եւ Բորիս Պանկինը փոխանակեցին դեսպանատների մակարդակով դիվանագիտական հարաբերությունները հաստատող հայտագրեր: Արարողության ժամանակ Բորիս Պանկինն ասաց, որ խոսքը գնում է Լիտվայի եւ Խորհրդային Միության միջեւ հարաբերությունների մեկ փուլն ավարտելու եւ մյուսը սկսելու մասին: Նա նշեց Բալթյան պետությունների անկախությունը ճանաչելու մասին Պետխորհրդի որոշման հատուկ դերը, որը նախադրյալներ ստեղծեց դիվանագիտական հարաբերություններ ստեղծելու համար: Նա հույս հայտնեց, որ Լիտվայի եւ Խորհրդային Միության միջեւ հարաբերությունները կզարգանան բարիդրացիության եւ համագործակցության ոգով:

Իր հերթին Սաուդարգասը նշեց, որ այդ քայլը կատարվում է պատմական վերափոխումների ֆոնի վրա, երբ ամբողջ աշխարհը ձգտում է փոխհամաձայնության եւ զինաթափման: Նա ասաց, որ *«Լիտվայի եւ Խորհրդային Միության ժողովուրդները անցել են կտրուկ ճանապարհով, եւ որ մեր քաղաքացիները միասին են պաշտպանել դեմոկրատիան ինչպես Վիլնյուսում, այնպես էլ Մոսկվայում»*: Դա որոշակի ներդրում մտցրեց ոչ միայն դեմոկրատիայի փրկության գործում, այլեւ նպաստեց ամբողջ աշխարհի զինաթափման գործընթացին: ■

Ծաղրանկարներ՝ Սոնիա ԹՈՐՈՍՅԱՆԻ

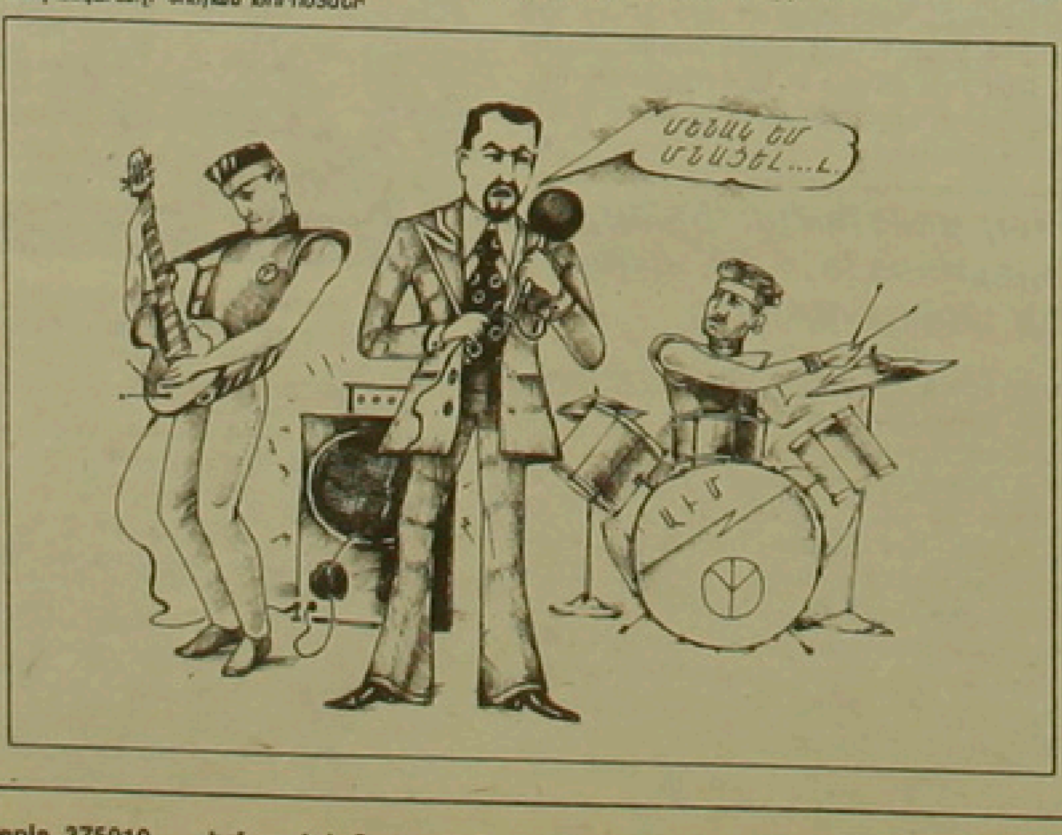

Հայտարարություն

Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միությունը հայտարարում է երաժշտական մեծակտավ երկի մրցույթ, նվիրված Հայաստանի անկախության հռչակման առաջին տարելիցին: Մրցույթին կարող են մասնակցել միայն պրոֆեսիոնալ կոմպոզիտորներ: Ստեղծագործությունները պետք է արտահայտեն հայ ժողովրդի հերոսական, հայրենասիրական ոգին: Թեմաները կարող են լինել մեր ժողովրդի պատմական-հայրենասիրական անցյալից եւ ներկայից:

Երկերը պետք է գրված լինեն մենակատարների, մեծ երգչախմբի եւ նվագախմբի համար, տեւողությունը ոչ պակաս, քան 45 րոպե: Ստեղծագործությունները պետք է ներկայացվեն պարտիտուրի եւ կլավիրի ձեւով, մինչեւ 1992 թ. հունիսի 1-ը, Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միության երաժշտական արվեստի բաժին:

Նախատեսված է մեկ մրցանակ 20 հազար ռուբլի, որի մեկ քառորդը կտրամադրվի լիբրետոյի հեղինակին:

Միությունը երաշխավորում է մրցանակի արժանացած ստեղծագործության կատարումը անկախության առաջին տարելիցին նվիրված համերգին, որը տեղի կունենա 1992 թ. սեպտեմբեր ամսին:

Լուրերը interfax-ի եւ մեր սեփ. թղթակիցների

Azg semi-weekly, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
phone: 58-1841, fax: (8-852)56-2941, telex: 243267 SULA SU
Խմբագիր՝ Հ. ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ
Editor H. AVEDIKIAN
Դասիչ՝ 69149
«Պարբերական» հրատ. տպարան
Macintosh համակարգչային շարուածքը Ռ.Ա.Կ. մամլոյ եւ տեղեկատուութեան կենտրոնի:

digitised by A.R.A.R.@